

ქვეყნის

№8(20) ✦ აგვისტო
1999 წელი
ფასი 50 თეთრი

საქართველო
ბიზნიროთიკა
1999 წელი
აგვისტო

„ნიკოფსიიდან დარუბანდისა ფლუდამდე“

დიდგორით დიდი გული აქვს ქართველს,
დიდგორი დიდი იმედიც არის
დიდგორში მაშინ დანთებულ სანთლებს
არ ჩაქრობიათ ჯერ კდეკ ალი.
დიდგორის ოძმა მაშინ პყთ ნათელ,
როდია მთავარ
სიმრავლე ჯარის...
დიდგორით დიდი გული აქვს ქართველს,
დიდგორი დიდი იმედიც არის.

ნმა დიდგორისა -
დედების ლოცვათ
ნმა დიდგორისა -
მაძების რისხვათ
გვინძობდა მებრძოლს,
გლენკაცს თუ მგოსანს:
- სამშობლო ვინსნათ!
რუნს თუ ბასიანს,
მარტყეთეს, მარაბდას,

გეკვა დავითის აზრდლო დიდი,
ის გაძნეკება და გვიფარავა
და დავითგურულს თამაძდ ვკვდილით.
- დრო გვლის
ჩვენს მთებს
დიდგორის კალთებს
მთვარედ დამნათის დავითის ფარი,
დიდგორით დიდი გული აქვს ქართველს,
დიდგორი დიდი იმედიც არის!

**საქონდოდეელი
ილიცება**

2 ისტორია

**იუბილარი
გეფთუბნიდან**

7 იუბილე

**გეფთუბნიელი
გოფიარალი**

8 ხელგნება

**ქართული
საქონდოდეელი
„პიცი“**

11 სპორტი

ქართული საზოგადოება

მიმედი მეფეებზე არაა ერთი IV (1089-1125) განაგებულ ქვეყანა და დემორალიზებული ვარი. საქართველოს მეფის ხელისუფლება აღმოსავლეთ საქართველოზე ფაქტობრივად არც კი ვრცელდებოდა. დასუსტებული იყვნენ საქართველოს მფობელი ქვეყნებიც, მათგან დახმარების მიღების იმედი დაეთმო არ უნდა ჰქონოდა. მხელი წარმოსადგენია უარესი მდგომარეობა: სამეფო თითქმის არ არსებობდა, გაუქმდას გადაჩენილი, დაშინებული მოსახლეობა მიეხება და მიუვალ ადგილებში იყო გახიზნული. მეფემ იმით დაიწყო, რომ რამდენიმე წლის განმავლობაში ფაქტობრივად მოსახლეობა შეკრება, ძველ ნაფურცელ დააბრუნა, შექმნა მცირერიცხოვანი კარგად გაწყობილი ახალური რაზმები, რომლებიც ქართლში მიმოფანტულ თურქებს მოულოდნელი თავდასხმებით დიდ ზიანს აყენებდნენ. ამ პატარ-პატარა „გამარჯვებებს“ დიდი მორალური დატვირთვა გააჩნდა: თანდათან ქრებოდა შიში თურქთა უღვევლობის შესახებ.

დავით IV კარგად გრძნობდა, რომ თურქ-სელჩუკების მოგერიება და განდევნა იოლი საქმე არ იყო და ერის მთელი პოტენციური შესაძლებლობების მობილიზებას მოითხოვდა. მეფე ძლიერი მხედრობისა და ერთგული ხალხის მხარდაჭერის გარეშე ვერ გადაწყვეტდა ქვეყნის წინაშე მდგარ ურთულეს პრობლემებს. ერთგული ხალხის ფასი დაკითხე უკეთ არავინ უწყობდა. ამის დასტურია, თუ როგორ იგლოვებოდა მან თავისი უერთგულები მეგობარი და აღმზრდელი გიორგი მწიგნობართუხუცესი ჭყონდიდელი პირადი მაგალითით უჩვენა ერს, რომ გიორგი ჭყონდიდელი არ იყო რიგითი პიროვნება, რომ საქართველომ დაკარგა ღირსეული მამულიშვილი.

ქვეყნის გარდაქმნისა და აღზევებისათვის დავით IV და მის ერთგულთა დასს, სრული ინფორმაცია უნდა ჰქონოდათ იმაზე, თუ რა ხდებოდა ქვეყანაში. ამიტომ დასაქმდა მეფემ მთელ საქართველოში ერთგული ადამიანები და მათ უზუსტეს ცნობებს იღებდა. ე.წ. „მსტოვართა“ მეშვეობით. მათი საქმიანობის წყალობით შეწყდა ინფორმაციის გაუგონა ქვეყნიდან, ხოლო მეფე ფლობდა სრულ ინფორმაციას მოსახლეობის

ხელმწიფოებში მიმდინარე მოვლენების შესახებ. მტკიცე ხელით დატრუნა მეფემ მსხვილ ფეოდალთა წინააღმდეგობა. მოწესრიგდა საეკლესიო საქმეები, გაატარა არა ერთი მმართველობითი რეფორმა. ამის შემდეგ დავითი ქვეყნის გაერთიანებას შეუდგა. მან კახეთით დაიწყო. 1105 წელს ერწუნთან გამართულ ბრძოლაში თურქები სასტიკად დამარცხდნენ. 1110-1118 წლებში ქვემო ქართლის ყველა მნიშვნელოვანი ციხე განთავსდა ფელეგული იქნა, მიმედი დარტყმები იგემეს თურქებმა ჰერეთ-ალბანეთის მიმართულებითაც.

დავით აღმაშენებელს (ასე უწოდა მადლიერმა ერმა დავით IV-ს) გაცნობიერებული ჰქონდა ისიც, რომ თურქ-სელჩუკების მიზანი, საქართველოში დამკვიდრება იყო, რადგან ისინი ყველგან დაემკვიდრნენ, სადაც სილიყ ადგილობრივ მოსახლეობას, მან ისიც უწყობდა, რომ საქართველოს, მოქმედების გარდა ვერაფერი იხსნიდა. უნდა ამოქმედებულიყო გლეხი, ახალური, დიდგვაროვანი, კლესია.

დავით მეფის სიფიხზე, ყველაფრის გათვლა-განგარიშება, ვარის გამუდმებული წვრთნა, ეკლესიისა და ერის ზნეობრივი გაჯანსაღების ღონისძიებანი — უმთავრეს მიზანს ქვეყნის სასიცოცხლო ძალების დარაზმებას და მტრის განადგურებას ემსახურებოდა.

დავით IV საერთაშორისო ვითარების ანალიზის უნარი იყო გამოიჩინა. მან ზუსტად განსაზღვრა, როდის უნდა შეეწყვიტა თურქთათვის ხარკის მიცემა, იცოდა მუსლიმანური სამყაროს ძალთა განლაგება, გათვლილი ჰქონდა დარტყმის მიმართულება. საქართველოს მეფის მიერ გადახდილი მცირე თუ დიდი მასშტაბის ბრძოლების შედეგად მომწიფდა დიდგვარის ბრძოლა. მუსლიმანურმა სამყარომ სწორედ საქართველოში დაინახა დიდი საშიშროება და მის წინააღმდეგ ერთიანი ძალით გამოხვედნის აუცილებლობა.

თურქებმა დროებით გადადგეს ჯვაროსნებთან ომი და კოალიციური ლაშქრობის სამზადისს შეუდგნენ. 1121 წლის აგვისტოს დასაწყისში მტრის ძირითადმა ძალებმა მანგლის-დიდგორის მიდამოები დაიკავე. მათი რიცხვი 300000

აჭარბებდა. დავით IV ნინოსის ხეობით დაიწყო ღიადგორს. მისი ვარის აბოლუტურ უმრავლესობას ქართველები შეადგენდნენ. მხოლოდ ქართველ კაცს მართებდა ამ გადამწყვეტ ბრძოლაში ეტივრთა მთავარი ტერიტი. მხოლოდ მას შეეძლო და მოეთხოვებოდა მაქსიმალური ერთგულება, რაც ასე პატივით ესაჭიროებოდა წინამდებარე განსაცდელს. 12 აგვისტოს გაიმართა შუა საუკუნეების ისტორიაში ერთ-ერთი უდიდესი ბრძოლა, რომელიც თურქთა სრული განადგურებით დასრულდა. მათი სარდალი „სარწმუნოების ვარსკვლავი“ („ნაჯმ ად დინ“) წოდებული ილ-ღაზი თეთიონაც მიმედ დაიჭრა თავში და ამ ჭრილობისაგან მალე კიდეც გარდაიცვალა. ასე დაასრულა სიცოცხლე ჯვაროსანთა ძლიერი არმიების დამარცხებელმა, მუსლიმანური სამყაროს იმედმა. კოალიციური არმიის დამარცხებით დაიმარხა საქართველოს დამორჩილების იმედი. მთელი მუსლიმანური სამყაროს პოტენცია, რომელიც ამ კოალიციაში იყო განთავსებული, დიდგორის ველზე განადგურდა. ქართველმა მემკვიდრემ დიდგორთან გამარჯვებას „ძღვეაი საკვირველი“ უწოდა.

ბრწყინვალე გამარჯვების შემდეგ თბილისისაკენ გზა ხსნილი იყო. თბილისის აღება დიდი წინააღმდეგობის გადალახვით მოხდა. მიუხედავად იმისა, რომ ქალაქი მთლიანად ქართული ქრისტიანული მოსახლეობით იყო გარშემორტყმული და მასშიც არამცირდენიც იყვნენ ქართველები, სამხედრო გარნიზონმა და მამამდიანურმა მოსახლეობამ დიდი წინააღმდეგობა გაუწიეს დავითის ლაშქარს.

თურქ დამპყრობთა ხელი მყოფი თბილისი „მეორესა წელსა (1122) აიღო მეფემან“.

მეფის ბრძანებით ქალაქში შეწყდა ხოცვა-ჟლეტა და წესრიგი დამყარდა. დავით მეფემ საქართველოს სამეფო დედაქალაქი ქუთაისიდან თბილისს გადაიტანა და „დაუქვიდრა შეიქმნა თვისთა საჭურჭლედ და სახლად თავისად საუკუნოდ“.

ამაია დიდიშაძე, ისტორიის მეც. კანდიდატი, დოცენტი.

კახეთის საეკლესიო უნაბიო გერბი, სიბატონის საეკლესიო — უქმნილი ხმალი, ერის ღირსი სასთუმალად გავით. ქრისტიანობისათვის ერთ ძილოვან თვალს. დიდაც მოვალეობა, მთელი მადლი, დიდაც ბაძეობა მზრუნველი ხელი, შენ აბაძლო ქართული სული, მართლისობას აუწრთეს უბი. თვალმხიროთი ხევის, ელვის მემკვირსო, ახსება-ძალის უნადა მთხილო, შენ ხარ ქრისტიანი ქართულითა მიდგომის, ქართული სულის მამკობელი. რაც შენ ვარაძის მამკობელი ზდე, განა ვის ძალოუს მას რომ გაუძლოს, იმეათია ცის-გამში კაცი ქრის უკვალავის კარი გაულოს. ქართულითა დიდი მხედრობითა ვართ, შენს დამკვირვებოთ ელვანე თვალთი, დიდგორისა სრულით ახსების ძალა და მეთოლადე ქართული ხმალით, დიდგორი იყო სამყაროს ბრძოლთა, რეისის გულიან ერთ მუქა ხალხთან, კაცობრიობას აჩვენა ვახთი, როგორ მარტულმა ძალის ხროვა ხართან. დიდგორის აჯობა რეისის მარჯვენა, და სიამაყე მოვალე ქართველებს, ერის აუძალთა რეშენა ერთობის, და ერთგულება შეძლოთ მამართლებს. სამი მხათობი ანათებს იყვრს, სამი მიწამე გარდასულ დონისა, ვახტანგ, დავითის, თამარის სახე, სამი ლეკელა ქართული ცისა.

თამარაპა — თამარან ლაღაშვილი

ქართული იდეოლოგია

„ქართველმა ერმა და ისტორიამ უკვლავყო დიდებულ მეფე დავითის, საქართველოს გამაერთიანებლის და აღმაშენებლის მისი პოლიტიკურისა და ეკონომიურის ძლიერების შემქმნელის, სოციალური სამართლიანობისათვის მებრძოლის სათაყვანებელი სახელი. ქართველი ხალხი დავით აღმაშენებლის სამარადისო ხსოვნას თავის გულში სიღრმეში ატარებს და შეჰხარის მას, ვითარცა სრულიად საქართველოს ერთიანობისა და ძლიერების სიმბოლოს“ — ი. ჯავახიშვილი.

დავით აღმაშენებელს საერთო პოლიტიკურ საქმიანობაში, როგორც საისტორიო წყაროებიდან სჩანს, ვარს ეხება სახელმწიფო მოღვაწეთა მთელი დასი: არსენი ბერი, ფიქრობენ იგივე არსენ ივალთოელი; იონანე ტარაგისი ძე, ფილოსოფოსი; იონანე პეტრიწი, ფილოსოფოსი; დემეტრე, მეფის ძე, და სხვაც არაერთი! მაგრამ ამათში განსაკუთრებით აუტორიტეტული პიროვნება იყოფილა სამეფოს ჭყონდიდელ-მწიგნობართუხუცესი გიორგი.

აღბათ, მისი მოღვაწეობის მასშტაბებისა და მრავალმხრიობის გამოცა, რომ გიორგი მწიგნობართუხუცესზე მეტი ცნობება შემორჩენილი. გიორგი საქართველოში პირველი იყო, ვინც ერთდროულად მწიგნობართუხუცესობა და ჭყონდიდლობა მიიღო. მწიგნობართუხუცესები კარგად ჩანს XI-საუკუნიდანვე, სასულიერო პირები — ბერები იყვნენ და სამეფო კანცელარია მეთაურობდნენ. ამავე დროს ყველა სახის სახელმწიფოებრივ ღონისძიებებს უერთდებოდნენ.

XII-საუკუნის პირველსავე წლებში დავით აღმაშენებელმა მწიგნობართუხუცესად თავისი უახლოესი პიროვნება და თანამაზნავე გიორგი მონაზონი აღაზნა და იმდროულად ჭყონდიდელად, ჭყონდიდის საყდრის მღვდელმთავრად დაასმენა.

გიორგის იმ თავითვე დიდი ავტორიტეტი უნდა ჰქონოდა საქართველოს

კიდევ ნაკლებად ვრცელდებოდა ამიერ საქართველოში, მცხეთის კათოლიკოსიც გარე მხარედ რჩებოდა. ამიტომ დავითისათვის უფრო უკეთესი იქნებოდა საეკლესიო სფეროში მოკავშირედ რომელიმე ლიხთიქითა მღვდელმთავარი ჰყოლოდა და ამიტომაც ასე გამოიყვითა მეფის კარზე ჭყონდიდლის ფიგურა და მწიგნობართუხუცესობის შეთავსებით სასულიერო სფეროში კათოლიკოსზე ნაკლები კომპეტენცია არ იყო.

დავით აღმაშენებელმა ერთ-ერთმა პირველმა გადაწყვიტა საქართველოში შუა საუკუნეების პოლიტიკის ისეთი პრობლემა, როგორცაა სახელმწიფოს ერთიანობა ეკლესიასთან პირველის სასარგებლოდ. რუსი-ურბნისის საეკლესიო კრების შემდეგ (1103) გიორგი ჭყონდიდელის როლი ერთობ გამოიყვითა და ცხადია მეფე საეკლესიო საქმეს მასთან ერთად წარმართავდა. გიორგი ჭყონდიდელი ყველგან მსგავსი იყო მეფისა, საქმე ეხებოდა სამინაო და საგარეო პოლიტიკას, საეკლესიო საკითხებს, ომსა და მშვიდობიან აღმშენებლობას. დავითის შემდეგ ყველა მას ემორჩილებოდა და მისგან იღებდა მოქმედების დასტურს.

1118 წელს გიორგი ჭყონდიდელი გარდაიცვალა „იგლოვა ყოველმან სამეფომან და თვით მეფემან, ვითა მამა და უმეტესცა მამისა, შემოსითა შავისათა ორმოც დღე, ვიდრემდის იშვა ვახტანგ, რომლისა ხარებითა დაიხსნა გლოვა“.

გიორგის ცხედარი დიდი პატივით წამოუღიათ და დაუკრძალავთ „მონასტერსა ახალსა“.

გიორგი ჭყონდიდელისა და მისი აღზრდილის საიცნებო-ერთიანი და განუყოფელი საქართველო იყო.

ასე დარჩა იგი ქართულ საისტორიო მემკვირვებაში.

ვახუშტი

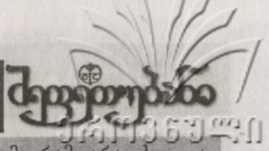
დიდი ქართველი გეოგრაფი, „ისტორიკოსი და კარტოგრაფი.“

ვახუშტი ბატონიშვილი დაიბადა 1696 წელს თბილისში. იგი ქართლის მეფის ვახტანგ მეექვსის შვილია. როგორც ფრანგი მოგზაური შარც პეისონელი (1700-1757) წერს, დედამისი ყმა გლეხის ქალი ყოფილა, მაგრამ მას მზრუნველობას არ აულებდნენ ძმები იესე და გიორგი ვარსკვლავიშვილები, აგრეთვე თბილისში მცხოვრები ფრანგი კათოლიკე მისიონერები, რომლებიც მურვეობდნენ კიდეც მის აღზრდა-განათლებას. ვახუშტი ბატონიშვილმა ქართლის გარდა იცოდა ბერძნული, ლათინური, ფრანგული, თურქული, რუსული და სომხური ენები. იგი აქტიურად მონაწილეობდა ქართლის სამეფოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ორჯერ მონაწილეობდა ქანის ერისთავთა წინააღმდეგ მოწყობილ ლაშქრობაში. 1722 წელს ვახტანგ მეექვსის განჯაში ყოფნის დროს, ქართლის სამეფოს გამგებლად იყო დატოვებული. როცა ვახტანგ მეფე რუსეთში გადაიხვეწა 1724 წელს, ბატონიშვილი ვახუშტი მოსკოვში გაჰყვა და სახელმწიფო ჯამაგირი დაენიშნა. აქვე, 1745 წელს, დაამთავრა თავისი დიდებული „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“, რომელიც საქართველოს ისტორია უძველესი დროიდან („დასაბამიდან“, „შექმნის შემდინ“) მე-18 საუკუნის პირველ ნახევრამდე, რომელშიც საქართველოს ისტორიის პრობლემებს უკავშირებს მსოფლიო ისტორიას. ნაშრომში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს საქართველოს პოლიტიკური და ეთნიკური ერთიანობის იდეას. საქართველოს დამოუკიდებლობის მისამართად მან სამართლიანად მიანიშნა მეცამეტე-მეთოხმეტე საუკუნეების მოვლენები. ვახუშტი ბატონიშვილი ისტორიულ ამბებს მატიანიკებური სტილით გადმოგვცემს: ძირითადად აღწერს პოლიტიკურ მოვლენებს, ცდილობს ეს მოვლენები ახსნას მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის გზით. პოლიტიკური ისტორიისათვის იგი იყენებს ისტორიულ ქრონოლოგიას, რაც მან მეცნიერებად აქცია. ვახუშტი ბატონიშვილი ცდილობს საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციას. მისი აზრით, საქართველოს ისტორია ორი ნაწილისაგან შედგება: 1. ძველი ისტორია — 1469 წლამდე. 2. ისტორია „შემდგომად განყოფისა“, ესე იგი სამეფოს დაშლიდან 1469 წლიდან ვახუშტი ბატონიშვილის დრომდე. პირველი პერიოდის

ბავშავიანი

წყარო „ქართლის ცხოვრება“, მეორე ნაწილი კი ძირითადად ორიგინალურია. მისი ნაშრომი გაცილებით უშუქებს ქართული ერის ზოგიერთი აუქმალის ქართული ერის კვლევა-ძიების ერთ-ერთ მთავარ და არსებით ნაწილს წაგზაური შარც პეისონელი (1700-1757) წერს, დედამისი ყმა გლეხის ქალი ყოფილა, მაგრამ მას მზრუნველობას არ აულებდნენ ძმები იესე და გიორგი ვარსკვლავიშვილები, აგრეთვე თბილისში მცხოვრები ფრანგი კათოლიკე მისიონერები, რომლებიც მურვეობდნენ კიდეც მის აღზრდა-განათლებას. ვახუშტი ბატონიშვილმა ქართლის გარდა იცოდა ბერძნული, ლათინური, ფრანგული, თურქული, რუსული და სომხური ენები. იგი აქტიურად მონაწილეობდა ქართლის სამეფოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ორჯერ მონაწილეობდა ქანის ერისთავთა წინააღმდეგ მოწყობილ ლაშქრობაში. 1722 წელს ვახტანგ მეექვსის განჯაში ყოფნის დროს, ქართლის სამეფოს გამგებლად იყო დატოვებული. როცა ვახტანგ მეფე რუსეთში გადაიხვეწა 1724 წელს, ბატონიშვილი ვახუშტი მოსკოვში გაჰყვა და სახელმწიფო ჯამაგირი დაენიშნა. აქვე, 1745 წელს, დაამთავრა თავისი დიდებული „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“, რომელიც საქართველოს ისტორია უძველესი დროიდან („დასაბამიდან“, „შექმნის შემდინ“) მე-18 საუკუნის პირველ ნახევრამდე, რომელშიც საქართველოს ისტორიის პრობლემებს უკავშირებს მსოფლიო ისტორიას. ნაშრომში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს საქართველოს პოლიტიკური და ეთნიკური ერთიანობის იდეას. საქართველოს დამოუკიდებლობის მისამართად მან სამართლიანად მიანიშნა მეცამეტე-მეთოხმეტე საუკუნეების მოვლენები. ვახუშტი ბატონიშვილი ისტორიულ ამბებს მატიანიკებური სტილით გადმოგვცემს: ძირითადად აღწერს პოლიტიკურ მოვლენებს, ცდილობს ეს მოვლენები ახსნას მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის გზით. პოლიტიკური ისტორიისათვის იგი იყენებს ისტორიულ ქრონოლოგიას, რაც მან მეცნიერებად აქცია. ვახუშტი ბატონიშვილი ცდილობს საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციას. მისი აზრით, საქართველოს ისტორია ორი ნაწილისაგან შედგება: 1. ძველი ისტორია — 1469 წლამდე. 2. ისტორია „შემდგომად განყოფისა“, ესე იგი სამეფოს დაშლიდან 1469 წლიდან ვახუშტი ბატონიშვილის დრომდე. პირველი პერიოდის

რმოადგენს გეოგრაფია. მან მოგვცა საქართველოს ისტორიული ტერიტორიის პირველი საფუძვლიანი და დეტალური აღწერილობა, იმავე მხარის გეოგრაფიული ატლასები. „საქართველოს გეოგრაფიული აღწერა“ მისი მთავარი შრომის გეოგრაფიული თავების ერთობლიობის პირობითი სახელწოდებაა, წარმოადგენს თავისი ეპოქის მეცნიერულ დონეზე დაწერილ ნაწარმოებს, რომელშიც აღწერილი ხუთი პოლიტიკურ-ეთნიკური ერთეულის (ქართლისა და კახეთის სამეფოების, სამცხე-საათაბაგოს ანუ ახალციხის საფაშოს, დასავლეთ საქართველოს და კავკასიონის მაღალმთიანი ჩრდილო კალთის) ბუნებისა და მოსახლეობის თავისებურებანი, დახასიათებულია ბუნებრივი პირობები და სოფლის მეურნეობის სიმამლურებრივი სარტყლები. მან შეადგინა ორი გეოგრაფიული ატლასი (ხუთრუკიანი, 1735 წელი და ცხრამეტრუკიანი, 1745 წელი), რომლებიც წარმოადგენენ კავკასიის ერთი ნაწილის პირველ დეტალურ, საქმიოდ მსხვილმასშტაბიან და თავისი დროისათვის ზუსტ კარტოგრაფიულ გამოსახულებას. ვახუშტი ბატონიშვილის სიცოცხლეშივე, მის რუკებს მაღალი შეფასება მისცეს ევროპელმა კარტოგრაფებმა, ისინი ითარგმნა ფრანგულ და რუსულ ენებზე, გამოიყენეს მე-18 საუკუნეში შედგენილი მთელი რიგი ევროპული რუკებისათვის, მე-19 საუკუნის შუა წლებამდე მისი კარტოგრაფიული ნაწარმოებების საფუძველზე ეცნობოდნენ კავკასიის გეოგრაფიას. 1752 წელს ბაგრატიონმა თარგმნა რუსულიდან ქართულად „მოკლე პოლიტიკური გეოგრაფია“ 27 რუკიან მსოფლიო ატლასთან ერთად. ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიული თხზულება და რუკები მნიშვნელოვანი წვლილია მსოფლიო გეოგრაფიულ მეცნიერებაში. ამავე დროს იგი სასოფლო-სამეურნეო მეცნიერებათა დიდი მცოდნე იყო. ზუსტად ჰქონდა შესწავლილი საქართველოს ბუნებრივი კლიმატური, ნიადაგურ-რელიეფური და სხვა სამეურნეო-ეკონომიკური თავისებურებანი. ვახუშტი ბაგრატიონი გარდაიცვალა 1757 წელს მოსკოვში. დაკრძალულია დონის მონასტერში.

თანამედროვე ათონელი ბერების დარიგებანი

პროლოგი

„ნუ იტყვი, რომ შეუძლებელია განცდა ღვთიური სულისა, ნუ იტყვი, რომ უიმისოდ შესაძლებელია ხსნა, ნუ იტყვი, რომ ვინმე ვზიარა მას და ამის შესახებ არ იცოდა. ნუ იტყვი, რომ ღმერთი უზილავია ადამიანისათვის, ხედავს ღვთიურ ნათელს, ან ეს შეუძლებელია დღევანდელ დღეს. ეს შეუძლებელი არასოდეს არ არის, მეგობრებო, ძალიანაც შესაძლებელია მსურველთათვის.“

სიმონი - ახალი ღვთისმეტყველი, პიმი 27.

1994 წლის ზამთარში, შობის წინა დღეს, აზრი დამებადა XX საუკუნის ზოგიერთი ბერის დარიგებათა ანთოლოგია შემდგენა, რათა

ხელთ ჰქონოდა იმ ქრისტიანს, ვინც სქელტანაინი წიგნების წასაკითხად ვერ იცლის. იდეის განხორციელებას ისე შეუდექი, რომ არავისთვის მითქვამს. მომდევნო წლის ზაფხულს, როცა, ჩვეულებისამებრ, წმინდა მთაზე ავედი, ნაცნობმა ბერებმა მკითხეს: „ბერ პაისზე წიგნის შემდეგ, ახალს რას წერო?“ იპულებული გავხდი ჩემი იდეა მათთვის გამეცნო და, ბუნებრივია, რჩევაც მივიღე. მითხრეს, ასეთი წიგნი საინტერესო იქნება, ვინაიდან თანამედროვე ბერების გამოცდილებით ნაკარნახევი სიტყვა მეტად ამაღლებულია და სულიერი შთაბეჭებით ძალა გააჩნიაო. განვაგრძე მუშაობა, მაგრამ არ მასვენებდა ერთი კითხვა: ვინ არის დღეს ბერი? ვიფი-

მოცდილება შეიძინეს, რასაც მორჩილებით უზიარებდნენ სულიერ ძმებს. ბერები სულიერად ეხმარებოდნენ იმათ, ვისაც სიკეთე სწყუროდა. ჭეშმარიტ ღვთისმოსაობას იჩენდნენ: ნუგეშს სცემდნენ სასოწარკვეთილთ, ღვთის ნებას ადასრულებდნენ იმ ძნელ დროში, როცა ხალხს გონება არეული ჰქონდა. ერთი სიტყვით, ბერი საქმის კაცი იყო და არა თეორიისა. ამიტომაც მათი სულიერება ღრმა და უტყუარია.“

ბერები, რომელთა შესახებ მოგიტონობთ, მონასტრულ ცხოვრებას ეწეოდნენ. ზოგიერთმა მთელი სიცოცხლე მონასტერში გაატარა, ზოგიერთმა დატოვა მონასტერი და თავის გზას გააკვია, ზოგიერთმა კი მონასტერში

მოცდილება შეიძინეს, რასაც მორჩილებით უზიარებდნენ სულიერ ძმებს. ბერები სულიერად ეხმარებოდნენ იმათ, ვისაც სიკეთე სწყუროდა. ჭეშმარიტ ღვთისმოსაობას იჩენდნენ: ნუგეშს სცემდნენ სასოწარკვეთილთ, ღვთის ნებას ადასრულებდნენ იმ ძნელ დროში, როცა ხალხს გონება არეული ჰქონდა. ერთი სიტყვით, ბერი საქმის კაცი იყო და არა თეორიისა. ამიტომაც მათი სულიერება ღრმა და უტყუარია.“

ბერები, რომელთა შესახებ მოგიტონობთ, მონასტრულ ცხოვრებას ეწეოდნენ. ზოგიერთმა მთელი სიცოცხლე მონასტერში გაატარა, ზოგიერთმა დატოვა მონასტერი და თავის გზას გააკვია, ზოგიერთმა კი მონასტერში

დალია სული. მაგრამ არც ერთი ლატია თავის დანიშნულებით. ყველა ბერს თავისი განსაკუთრებული მადლი ჰქონდა, კეთილმოქმედების თავისებური ნიჭი.

ბერების ბრძნულ შრომებს იმიტომაც მოუყვარე თავი, თანამედროვე ქრისტიანს პირადი პრობლემების მოგვარებაში დაეხმაროთ და დაეკმაყოფილოთ, ნაწილობრივ მაინც, მისი სულიერი ძიებანი.

კიდევ ორიოდე სიტყვა დარიგებათა მკითხველისათვის. სჯობს ყოველ ცალკეულ აფორიზმთან შეყოვნდეთ, ჩაუღრმავდეთ მას, ეძებოთ მასში საკუთარი თავი და მოეხადო, და განიმტკიცოთ გონება სულიერი ცხოვრების ძირითად საწყისებში. მაშინ გათბება გული და წინასწარ იგრძნობს, შეძლებისდაგვარად, სამოთხის ნეტარებას.

მღვდელი დიონისე ტაცინი

1. ბერი პორფირი ამბობდა: „სიცოცხლე ქრისტეს გარეშე, სიცოცხლე კი არა, სიკვდილია. თუ შენს ყოველ საქმესა და აზრში ქრისტეს არ ხედავ, მაშინ ქრისტეს გარეშე ხარ.“

2. იგივე ბერმა დასძინა: „ქრისტე ჩვენი მეგობარია, ჩვენი ძმაა, ქრისტე სიკეთე და მშვენიერებაა. ქრისტეს არ გააჩნია ჭმუნვა, არც მელანქოლია, არც შინაგანი ცვალებადობა. ადამიანს კი აწვალავს სხვადასხვა აზრი და გულისთქმა, რაც მას სასოწარკვეთილებამ აგდებს. ქრისტე სიხარულია, სიცოცხლეა, სინათლეა, ჭეშმარიტი სინათლე, რომელიც ახარებს ადამიანის გულს, ფრთებს ასხამს, ანიჭებს უნარს, რათა დაინახოს ყველა და ყველაფერი, თანაუგრძნობდეს ყველას და სურდეს, ყველა მასთან იყოს, მის გვერდით.“

3. იმათ შესახებ, ვინც საქმეში გაერთობა და ქრისტეს ივიწყებს, ბერმა ანფილოხმა თქვა: „ხშირად მოდის შენთან ქრისტე და გიკაკუნებს. შენ მას შენი სულის დარბაზში დასვა და ისე გაერთობი საქმით, რომ გავიწყდება დიდი სტუმარი. ის ელოდება შენს გამოჩენას. ელოდება, მა-

ქრისტე ჩვენთვის ყველაფერია

გრამ, როცა მეტისმეტად იგვიანებ, დგება და მიდის. სხვა დროს კი, იმდენად მოუცლელი ხარ, ფანჯრიდან ელაპარაკები მას, იმის დროც არ გაქვს, კარი გაუღო.“

4. იგივე ბერი ამბობდა: „ადამიანს, ვისაც ქრისტე არ ჰყავს, ყველაფერი ბნელი და ძნელი ეჩვენება“. სხვა დროს თქვა: „როცა გულში ქრისტე არ არის, მაშინ იქ ადგილია ფულისთვის, ქონებისთვის, ადამიანებისთვის.“

5. უფლის განგებულებათა შესახებ, რომელიც დაფარულია ადამიანისათვის, ბერი პორფირი ამბობდა: „ადამიანს შეუძლია ღვთის გებების შემეცნება ისწავლოს და ნათლად დაინახოს ქაოსი და იყვიროს: „ხალხო, ქაოსში ვიჩეხებით, შეგვეშალა, დაბრუნდით, გზას ავცდით! და კვლავ დაადგებიან უფლის გზას და კვლავ გაიბრწყინებს ჩვენი მართლმადიდებლური რწმენა. ღმერთი მოქმედებს ფარულად, არ სურს, დაირგუნოს ადამიანის თავისუფლება. ღმერთი

ისეთ მდგომარეობას ქმნის, რომ ადამიანი ნელ-ნელა ეგება გონს და ადგება იმ გზას, რასაც უნდა დადგომოდ.“

6. ბერი ეპიფანე ამბობდა: „ღმერთის მათემატიკას არაფერი აქვს საერთო ადამიანის მათემატიკასთან. ჩვენი ორჯერ ორი ოთხია, ღმერთი-

სთვის კი შეიძლება ხუთი იყოს, ან ხუთმეტი, ან მეტიც.“

7. ბერი ანთიმოზი ამბობდა: „ღვთის უნებურად ქვა არ დაიძვრის ადგილიდან, ფოთოლი არ ჩამოვარდება ხიდან.“

8. ბერი ევსევი თავის სულიერ შეილს სწერდა: „როცა ღმერთი ადამიანს სტოვებს, მაშინ ადამიანი არა თუ მრავალ ცოდვასა და უბედურებას სჩადის, არამედ რწმენასაც ჰკარავს. შენ ღვთის ქმნილება ხარ და ღვთის რწმენით და მისი ნების მორჩილებით გარდაიქმნები, და მისი შეილი ხდები. შენზე უფალი სიყვარულით ფიქრობს და ზრუნავს, რათა სრულყოფილი გახდე.“

9. იმ საშუალებათა შესახებ, რასაც უფალი ადამიანის გადასარჩენად იყენებს, წმ. ანთიმოზი ამბობდა: „სახიერი ღმერთი ადამიანის გონებას განუწყვეტლივ აწვდის კეთილ სურვილებს, ხან გონებას გაუნათებს, ხან რაიმე ნიშნს აძლევს. მისი კეთილი სახიერება ყოველი საშუალე-

ბით ცდილობს იხსნას ადამიანი, მიიყვანოს თავისთან და უშველოს“. სხვა დროს დაუმატა: „აი, უფალი როგორ შეულის ადამიანს: „ზოგჯერ მოძღვარს მოუკლენს, რომელსაც დარიგების ნიჭი აქვს. ხან ანგელოზის მეშვეობით გაანათლებს, ხან კეთილ აზრს ჩაუნერგავს, ხან სასოებით გამსჭვალავს.“

10. ბერი იერონიმი ამბობდა: „დაუფიქრდით, როგორია თქვენი ყოველი დღე. თქვენი მერმისი მიანდეთ უფალს, უფალი გიშველით. რასაც უფალი მოისურვებს, ის მოხდება. ნუ ფიქრობთ მომავალზე, ნუ დაამძიმებთ გონებას მასზე ფიქრით. უფალი გიშველით.“

11. ბერმა ანთიმოზმა უფლის სიყვარული ადამიანისადმი ასე განმარტა: „ღმერთი არ ანსხვავებს მართალსა და ცოდვილს, ბოროტს არ უპირისპირებს კეთილს. ფუტკარს, რომელიც ნეხვში შაქარს ან რაიმე ტკბილს წააწყდება, სიბინძურე არ აშინებს. და ის მოფრინდება შაქრის ან სიტკბოს წასაღებად, რათა თავი დაამზადოს. ასეა ღმერთიც, ის არ ხედავს, სად იმყოფება ადამიანი, ცოდვასა თუ სათნოებაში, სიკეთესა თუ ბოროტებაში. ღმერთი ხედავს მხოლოდ იმ წუთს, რომელიც ადამიანს აახლოებს მასთან.“

ღვთისმშობლის ეს არატრადიციული ხატი ირაკლი ბაგრატიონმა თავისი გარდაცვალების წინ გამოუგზავნა ქ-ნ მანანა ხომერკის ესპანეთიდან. იგი ეკუთვნის იაპონელ მხატვარს მოჩიზუკის, რომელსაც ქრი-

იაპონელი კახიელის ღვთისმშობელი

ქართველ მეფეთა შთამომავალი ეგულებოდა, ირაკლი ბაგრატიონთან ჩავიდა ესპანეთში, ერთგულება გამოუცხადა მას და მონათვლა სთხოვა. ბატონმა ირაკლიმ სიამოვნებით მიიღო ეს თხოვნა და ნათლობას მას ტარიელი დაარქვა. მას შემდეგ ტარიელი ესპანეთში ცხოვრობს. აქვე დახატა ეს ხატი (1976 წ.), რომელშიც ღვთისმშობლის შარავანდედი მზეს მოგვაგონებს. ირაკლი ბაგრატიონისა და მისი ოჯახის წევრების შესახებ ბევრი რამ თქმულა და დაწერილა.

ამჯერად მოკლედ გთავაზობთ მისი ბიოგრაფიის ერთ პატარა ფურცელს.

წელს მისი ოჯახი, მეუღლე და შვი- ნში გადადის საცხოვრებლად. იგი დიდხანს უსამშობლოდ ვერ ძლებს და ბრუნდება საქართველოში.

30-იან წლებში დაწყებული მასიურმა დენამ განაპირობა მისი ოჯახის შემდგომი ბედი. 15 წლის ირაკლი, რომელიც ბრწყინვალე ქართული გარეგნობით მეტად თვალშისაცემი იყო, განარიდეს თბილისს და ნიცაში მაშინდისთან გაგზავნეს.

თავისი დებისგან განსხვავებით, ირაკლიმ კარგად იცოდა ქართული და ყურადღებით ეცნობოდა საქართველოში გამოქვეყნებულ ნაშრომებს. მას ძალიან უნდოდა თავის შევლებს - გიორგის, ბაგრატს და მარიამს ქართული სცოდნოდათ. ეს ოცნება აუხდენელი დარჩა, ეს ესპანეთში შეუძლებელი იყო.

გარდაცვალებამდე რამდენიმე წლით ადრე, სპარსეთში ყოფნი- სს ირაკლი ბაგრატიონი დიდხანს მდგარა საქართველოს საზღვართან, ჩემთვის საქართველოს შორიდან დანახვაც დიდი ბედნიერებააო, - უთქვამს

შემდეგ დებისთვის. მონატრებული მიწა ღედაზე ადრე მას დაეყარა გულზე.

ქ-ნმა მარიამმა, რომელიც თბი-

ლისში ცხოვრობს, გადაწყვიტა მშობლის პანაშვიდი სიონში გადაეხადა.

სრულიად საქართველოს მომავალმა კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II, რომლის ინტრონიზაცია რამდენიმე დღეში უნდა შემდგარიყო, გულისყურით მოისმინა ქ-ნი მარიამის თხოვნა და ბრძანა, რომ ქართული ეკლესია თვითონ გადაუხდოდა პანაშვიდს ირაკლი ბაგრატიონს.

ქართულმა ეკლესიამ დიდი პატივი მიაგო ირაკლი ბაგრატიონის ხსოვნას 1977 წელს.

მასალა მოამზადა ნინო შაპურიშვილმა.

სტიანობის მიღებამდე სულთა გადასახლების სწამდა. ერთხელ მხატვარმა უცნაური სიზმარი ნახა. უხილავმა ხმამ გაუმეტლავა, რომ თითქოს იგი წინა არსებობისას ქართველი იყო, მეფის ამალის წევრი. იმ დღიდან მოჩიზუკი გაქართველება გადაწყვიტა: გაკვება თავის სიზმარს იქ, სადაც

1918 წელს პიატიგორსკში სიცოცხლეს გამოასალმეს ირაკლის პაპა გენერალ-მაიორი ალექსანდრე ბაგრატიონი. მისი ცხედარი ოჯახმა თბილისში გადმოასვენა და კალოუზნის ეკლესიაში დაკრძალა, ხოლო ეკლესიის დანგრევის შემდეგ ვერის სასაფლაოზე გადასვენა. 1921

ლები საქართველოდან მიემგზავრება და ემიგრაციაში ცხოვრობს. ალექსანდრეს ვაჟი გიორგი ბაგრატიონი ჯერ სტამბოლში, ხოლო შემდეგ ბერლი-

„გაულის ფესვიდან შინა პირველი“

არ უდებს სხვა სკოლების გამოჩენილ მოღვაწეებს: ანასტასია ვერსალაძე, ანა თულაშვილი, ელენე ჩერნიკოვა, თამარ ჩხარტიშვილი, თამარ ბაგრატიონი, ელენე ქიქოძე, ვანა და ლეო შიკაშვილები, ლუარსაბ იაშვილი, ბორის ბუგდანოვი, სუსანა ელიაშვილი, რომლის აღზრდილიც გახლავთ პატარა ნანა. თითოეული მათგანი გამოირჩევა თავისებური ხელწერით, უდიდესი პროფესიონალიზმით და, რაც მთავარია, საქმისადმი სერიოზული პასუხისმგებლობით და დიდი სიყვარულით. ეს ის თაობაა, რომელიც გაჭირვების დროს მხარში ამოუდგინ და დახმარების ხელი გაუწოდეს ერთმანეთს. ნანას მასწავლებელი ქალბატონი სუსანა ელიაშვილი, მთელი ომის გაჭირვებულ წლებში სხვადასხვა სახის დახმარებით აწვდიდა თავის საყვარელ მოწაფეს და ოჯახს გაჭირვების წამს მხარში ედგა. დიდი სითბო აგრძობინეს მცირეწლოვან ბავშვთან ერთად დარჩენილ ახალგაზრდა მამას ახლობლებმა, თეატრის მოღვაწეებმა: ვალერიან ცაგარეიშვილმა, ბორის ჩეჩელაშვილმა, შაქრო ოსტაშვილმა, ცუკა მემარიაშვილმა. დახმარებასთან ერთად დაუწყესარი სითბო უწილდა ნანას ნათლიამ დიდა გოგლა ლეონიძემ ოჯახითურთ. ბატონი აპოლონის უახლოესმა მეგობრებმა არ მიატოვეს უკაცო ოჯახი, ეხმარებოდნენ პრობლემებით და ვეუღლებით, რისი შესაძლებლობაც გააჩნდათ. ურდია, ნადარეიშვილი, უახლოესი მეგობარი ვარლამ თოფჩუკია მუდმივად თანაგრძობდა თამართან ერთად. ყოველი მათგანი მიღებულ კუთვნილ დახმარებებიდან გერეთ წოდებულ „ნაეკ“-დან სულ მცირე დახმარებით დიდი და დაუვიწყარი ამავი დასდეს მეგობრის ოჯახს. „ის სათუთი გრძობა, ის სითბო დღესაც დღევანდელი დღის სიმძიმეს და სირთულეს მიაღვლებს და მამლებინებს“, - იგონებს ნანა.

დაბაბულ ომის პერიოდში ნიჭიერთა ათწლეულში შეიქმნა შემოქმედებითი ბრიგადა, რომელიც აწყოდა გასვლითი კონცერტებს ნათელიის სამხედრო ნაწილში, პოსტილებში დაჭრილი მებრძოლებისთვის და ნახშირის სამხედრო სასწავლებლებში. ამ კონცერტების მონაწილე გახლდათ პატარა პიანისტი ნანა ბეგლავაძე.

ბედისწერამ საბოლოოდ არ გასწირა ოჯახი და 1943 წელს, ქერქში ბრძოლების მონაწილე, ინვალიდი, მაგრამ ცოცხალი, დაბრუნდა ბატონი აპოლონი ოჯახში. მალე ოჯახს შეემატა მეორე ქალიშვილი მარინა.

საშუალო სკოლის და ნიჭიერთა ათწლეულის წარმატებით დამთავრების შემდეგ ნანა სწავლას აგრძელებს სახელმწიფო კონსერვატორიაში, და დამთავრებისთანავე შესთავაზეს სწავლის გაგრძელება ასპირანტურაში. ნანამ თავისი ბედი დაუკავშირა ვალერი (ვილი) სტრაჰევიცის და შექმნეს შესანიშნავი ქართული ოჯახი. ეს პოლონური გვარი, ტრიაპოლსკების გვარის მსგავსად, დიდი ხნის წინათ 1866 წლიდან გადმოიხვეწა და დამკვიდრდა საქართველოში, შეიყვარა, შეითვისა მისი ადგილები, დღესაც ცხოვრობენ და მოღვაწეობენ თბილისში. ნანა და ვილი ტერიტორიულად ახლო მეზობლები იყვნენ და ჩვენი მეგობრები არიან. მათი ძველი სახლი დღეს აღარ არსებობს, რადგან მარჯანიშვილის ძველ უნივერსიტეტის წინ იგი დაიგრა და მის ნაცვლად ორსართულიანი სამანქანო გზა გაკეთდა. ტკბილი, თბილი და თვალმისაცემი მეგობრული ოჯახი გახლავთ, სადაც თავს იყრდნენ თბილისის საუკეთესო თათბირი, გვიან აწმიაფარაშვილი, კოტე კერესელიძე, მერაბ ჯალიაშვილი, საერთო მეზობელი ვეგნი პრიმაკოვი, ვოვა ციციშვილი, ზურაბ სიმონიშვილი, თემო აბელიშვილი, გოგი შულცი, რუდოლფ ასოიანი, ვალენტინ კონტრადი, ადოლფ ლეკინაძე, ლეო ბარნოვი და სხვ. დღეს ამ ოჯახს ერთგულ მეგობრად ჩემი თავიც ვაკვირვებ, როცა ქალიშვილსაც ნანა-ნანა და დარქმევს. ესარგებლობ ჩემი სახლით, რადგან მეც ნანა გახლავართ, ვიცი გულდა ოჯახი კარს ყოველთვის თბილად გაიღებს. გვარის გამგრძელებელი დათო უკვე დაოჯახებულია, მეუღლე ლეო ორჯონიძე. პატარა ნინო 9 წლისა და სანდრო 6 წლის. ეს კი სტრატეგის მთელი ოჯახია. ქალბატონი ნანა, დღეს თავის მოღვაწეობას აგრძელებს თბილისის I საშუალო სასწავლებელში, დაჯილდოებულია დამსახურებული პედაგოგის წოდებით, ხოლო ბატონი ვალერი მუშაობს კვინო-მისისა და დაგვეძის ინსტიტუტში სექტორის გამგედ. მინიჭებული აქვს ტექნიკურ

ბული სპექტაკლი იყო, რომელიც თითქმის 400-ჯერ დაიდგა სცენაზე. შემდეგ წამყვანის როლი შეასრულა მედეა კუჭუხიძის მიერ დადგმულ სპექტაკლში ელენე დე ფილიპოს „კომედიის ხელოვნება“. „ყვარულე თუთაბერი“ - რეჟისორი ანზორ ქუთათელაძე, აღფრედ დე მიუსე - „სიყვარული სახუმარო არ არის“ - მედეა კუჭუხიძე, შალვა დადიანი „გუმინდლინი“ მირცხულავას დადგმა, კორნეიჩუკის „სონა გულისა“ - დედო აღექსიძის, გუცკოვის „ურთელ აოსტა“ - ვერიკო ანჯაფარიძის მიერ აღდგენილი სპექტაკლი, იოსელიანის „ტაი მასხარა“ - მედეა კუჭუხიძე, ლერი პაქსაშვილის - „იეთიმ გურჯი“, მისივე გარსია ლორეას „სისხლიანი ქორწილი“, ლეო ქიჩელის „პაია აცა“, თემო ჩხეიძის დადგმა, მისივე ხელმძღვანელობით კლდიაშვილის „დარისანის გასაჭირი“, გოგი თოდუაძე „ეზოში ავი ძალი“ და მრავალი სხვა. ამ ჩამონათვლით ნათლად ჩანს, რომ ახალგაზრდა მსახიობი თეატრში აქტიური დატვირთვით და ჩართული იყო თეატრის საინტერესო მუშაობაში, შემოქმედებითი ძიებებით დაკავშირებული იყო ნიჭიერ რეჟისორთა შემოქმედებით მუშაობასთან, სადაც მარინა იხვეწებოდა, როგორც მსახიობი, იქნა იმ საჭირო სცენიურ გამოცდებებს, რომლისთვისაც გარკვეული დროის ხანგრძლივობა საჭირო. სცენიური გამოცდილება მოდის თანდათან და ხელოვანიც თანდათან იხვეწება. ეს უცებ არ მოდის. თეატრალურ ხელოვნებას და სცენას გააჩნია თავისი ნიუანსები და სპეციფიკა. ამ პერიოდში თეატრში სუფევდა მეგობრული ურთიერთობა, მაგრამ მოხდა რაღაც, რამაც მისცა საბაბი მსახიობთა ჯგუფს, რომელიც გამოიყო მარჯანიშვილის თეატრს და გადავიდა ქალაქ რუსთაველში. გარკვეული დროის შემდეგ, ისინი კვლავ ბრუნდებიან მარჯანიშვილში და აქ ხდება რაღაც გაუგებარი რამ. სავეალოდ 33 მსახიობი დაიხიბეს თეატრიდან. ეს ურთულესი სავეალოდ სიტუაცია ძველად წარმოსადგენია, მსახიობი სცენის გარეშე. მატერიალური მხარე არაფერია, რადგან მათ მთავარი სულიერი სამყარო დაუნგრეს, მხოლოდ ერთი წლის განმავლობაში აკვი ხორავას სახელობის სახლში ეძლეოდათ ვადამხარეობის სახით. ახალგაზრდასთან ერთად ამ მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ: სახალხო არტისტი დოდო ჭიჭინაძე და დამსახურებული არტისტები თამილა ლასხიშვილი და ზანდა იოსელიანი, ნათელა მიქელაძე, უფროსმა თაობამ არ დაყარა ფარ-ხმალი, ყველანი ერთად შეიყრნენ და გივა ლორთქიფანიძის დახმარებით, აკავი ხორავას სახელობის სახლი გახდა მათი დღევანდელი შემოქმედების ადგილსამყოფელი. არც ერთი არ დაეცა სულიერად, მიუხედავად იმისა, რომ არავითარი შემოსავალი არ ჰქონდათ. უფასოდ, მარტო ცარიელ ენთუზიაზმზე, გამსჭვალულნი საქმისადმი დიდი სიყვარულით დაიწყეს მუშაობა. მარინას გვერდით მოღვაწეობდნენ ნანა მამალაძე, ნათელა გოდერიშვილი, ნინო ლორთქიფანიძე, ქეთი აბულაძე და სხვა მსახიობები. სულ მოკლე ხანში რაღაც თვეებში ლერი პაქსაშვილის ხელმძღვანელობით დაიდგა პირველი სპექტაკლი გარსია ლორეას „აღბას სახლი“. ბიძინა ყანაყელი, კინორეჟისორი, შეუერთდა ახალი თეატრის კოლექტივს

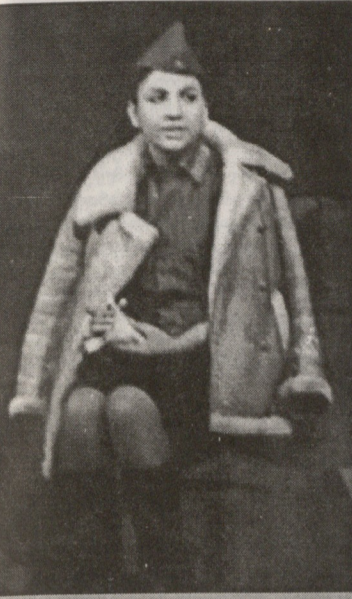
მარინა ბაგალავა და ივანე ტრიპოლსკი

მეცნიერებათა კანდიდატის წოდება. ქალბატონ მაგდას მეორე ქალიშვილი მაგარინა კი დედის ტრადიციული გზა გააგრძელა. თეატრალური ინსტიტუტის დამთავრებისას განაწილებით, თავისი შემოქმედების პირველი ნაბიჯი გადადგა მოზარდ მყურებელთა თეატრში. აქ თემო ჩხეიძის რეჟისორობით დაიდგა სპექტაკლი „რომეო, ჯულიეტა და წყვდიადი“ 1967 წელს, სადაც ესთერის როლი შეასრულა. მარჯანიშვილის თეატრმა გამოაცხადა გენერის, რომლის ფიურის წევრები გახლდნენ ქართული თეატრის კორიფეები: ა. კანტალიანი, ს. ჟორჟოლიანი, ვანჯავაძე, ი. ტრიაპოლსკი, მ. დავითაშვილი, ა. გომელაური, ვ. გოთიაშვილი. მარინამ გამარჯვდა და იგი გადადგა მარჯანიშვილის სახელობის თეატრში. ახლად მოსული მსახიობი ჩაება პირველსავე სპექტაკლში. ეს იყო „წმინდანები ჯოჯოხეთში“. დადგმა განახორციელა ლევან მირცხულავამ. მარინამ შეასრულა მთავარი როლი, ხოლო პარტნიორობა გაუწია ვეგნი მინაევამ. ეს საკმაოდ განხილვეს

და დიდი მონდომებით დადგა „მოგონილი ისტორია“. სპექტაკლის იდეა ეკუთვნის ტატა ახალაიას, რომელიც დაამუშავა თვითონ დადგმულმა. თეატრში დადგმული ეს ორი სპექტაკლი უზენეს ქალაქ ქუთაისში, სადაც ესწრებოდა იმერეთის გუბერნატორი ბატონ თემურ შამიაშვილი და ქალაქის საზოგადოება. სპექტაკლის შემდეგ გამობზარება იყო პრესაში. მიუხედავად დიდი შემოქმედებითი დატვირთვისა, მარინა შესანიშნავად ეძღვება ოჯახს. ჰყავს არაჩვეულებრივი მეგობარი, მეუღლე ომარ ბურჯიაშვილი, საინტერესო პიროვნება და ნიჭიერი არქიტექტორი. ორივენი 23-ე სკოლის აღზრდილები არიან. თანაკლასელები და, რაც მთავარია, შესძლებს ბავშვობის წლებში ჩასახული წრფელი სიყვარულის შენარჩუნება. ჰყავთ ორი შვილი. გიორგი მამის სპეციალობას გაჰყვა, ლეო კი მუსიკომცოდნეა. ლეო-მაც შექმნა ოჯახი, მისი მეუღლე დევი ლუღუშაური გახლავთ და მათ ჰყავთ 6 წლის ლაშა. მარინა ბებია შესანიშნავად არიან თავის თავის საქმიანობას და საოჯახო მოვალეობას. იგი სანიმუშო ბებია გახლავთ.

მართალია, დღეს, ახლად ჩამოყალიბებული თეატრი შეკედლებული მდგომარეობით სარგებლობს, მაგრამ შემოქმედისათვის ამას არა აქვს მნიშვნელობა, რომელიც იწვის, ცდილობს არ დაყაროს სცენური ცხოვრების იმპულსი, რადგან მარტო ახალგაზრდულ შემართებას ალსადგენად, რადგან მსახიობი ყოველთვის უნდა იყოს შემოქმედებითი მუხტით დამუხტული. ახალგაზრდობა მარტო ახალი ძალა არ არის. იგი ფიქრობს, ეძებს, გააჩნია წინადაწინ განჭვრეტის საშუალებაც იმ ოპტიმალური ვითარებისა, რომლის უკუკანური ბიძგია სცენა, ამიტომ სრულიად არ არის გასაკვირი, რომ იგი მალე მოინახა. ალბათ მარტო ახალგაზრდულ შემართებას ძალუქს იბრძოლოს არა მატერიალური არსებობისათვის, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ სცენაზე სიცოცხლისათვის. ეს კი უდავოდ გამარჯვებაა. ყოველგვარი „პოპლას“ გარშემო თეატრი დაარსდა, თეატრი არსებობს, მსახიობები ერთ მუშტად შეიყრნენ, რაც იმის მომასწავებელია, რომ იგი სიცოცხლეს აგრძელებს.

ნანა ბაგალავა

მარინა ბაგალავა

(გაგრძელება, დასაწყისი №3(5) მარტი 1999 წ.)

გულში ჩარჩენილი ბოლომდე უთქმელი სათქმელი არ მოგასვენებს და ამ დაუკმაყოფილებელ გრძობას შევლის ერთი, სათქმელი უნდა ითქვას ბოლომდე, მით უმეტეს, ის, რაც საინტერესოა და ჩემი აზრით აუცილებელიც.

ცხოვრება, თითქოს რაღაც შეუცნობისთვის ემზადებოდა. იგი იმუხტებოდა როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი ემოციებით და არავინ იცოდა, თუ რა საშიშროებების წინაშე, რა მწარე ისტორიული ფაქტის წინაშე აღმოჩნდებოდა სულ მოკლე ხანში. დადგა 1941 მწუხრის წელი, წელი სამამულო ომისა. ქალბატონმა მაგდამ და პატარა ნანამ ნათელულის სადგურიდან გააცილეს ბატონი აპოლონი ომში. სადგური საესე იყო ახალგაზრდა ვაჟაკებით, მომტირალი შეილებით და მუდღეობით. „Родина мать зовёт“, ამ ლოზუნგით გულანთებული ვაჟაკები, მართლაც და, ვაჟაკურად მიდიოდნენ. საგმირო საქმეების ყვილით თავისი ვაჟაკური შემართების დასაცავად, მთელი ოჯახის სიმძიმე მილიანად დაწვა ქალბატონ მაგდას. იგი სამუდამოდ სტოვებს თავის შემოქმედების საყვარელ სფეროს და მთლიანად იძირება ოჯახში. მისი ძალები, სიყვარული და შთაგონება მიმართულია პატარა ქალიშვილისაკენ. ნანა კი უკვე თბილისის 23-ე საშუალო სკოლის მოსწავლეა და პარალელურად სწავლობს ნიჭიერთა ათწლეულში, სადაც სწავლობდნენ დღეს საქვეყნოდ ცნობილი ხელოვნების მოღვაწენი: თენგიზ ამირაჯიბი, მარინა იაშვილი, ალექსანდრე ნიჟარაძე, ნანა დიმიტრიადი, მარგარიტა ჩხეიძე, დევი ბაშკიროვი, გარი ოქროპირიძე, რუსუდან ხოჯავა, ნატა ვაგრიშვილი, სულხან ცინცაძე, ნოდარ გაბუნია, ნათელა გოგინაშვილი, ლევ ვლისინკო, მიმიკო ნანიშვილი, ვაჟა ჩაჩავა და მრავალი სხვა.

ომის მძინვარე წლებში უჭირდა ყველას, ქალაქსაც და სოფელსაც. ათწლეულის დირექციისა და პედკოლექტივის გადაწყვეტილებით დაწესდა პერიოდული მატერიალური დახმარება-სტიპენდია: შუმა, საკვები და სხვ. ამის ინიციატორები იყვნენ ათწლეულის დირექტორი ბატონი გიორგი თაქთაქიშვილი და მისი მოადგილე ქალბატონი ანა ჩიჯავაძე. პედაგოგიური კოლექტივი დაკომპლექტებული იყო შესანიშნავი საზოგადო მოღვაწეებით, რომლებმაც საფუძველი ჩაუყარეს ქართულ სამემსრულებლო სკოლას, რომელიც დღეს ტოლს

სათუხსნი

შენგელაია აგლაზი (ბაგუზა), ბისი შალვაბერიძე, ვენიკო შენგელაია, მახატაშვილი, კაკაბაძე პაჭი (ნაბაძე), ბიძი ბინდელი.

ფოტოგრაფიები

დგანან მარცხნიდან: გილა ნაღრიკაძე, ამირან ბახტაძე, გოდერძი გიორგაძე, სხედან: რაზო თაბარაძე, იოსებ ჩინჭარაძე, არტოს ბაღი, 1948 წ.

ფოტოგრაფიები

პირველი რიგი მარცხნიდან: ბიძი ავაგუშვილი, თამარ ცხვირაშვილი, სანდრო გლუზაძე, მეორე რიგი: დამო ანჯაფარიძე, ვოვა პრეპოროვი, მიზა ჭიჭინაძე.

იუზიდიანი მეფეთუხანი

პური, წყალი და პაერი, აი სად არის კაცობრიობის არსებობის, წინმართელობის, მხნეობის უპირველესი და უმთავრესი დერიტა ბუნებისა და ადამიანის ერთობლივი მონაპოვარი, რომელმაც გადაარჩინა კაცობრიობა შიმშილის უღმობელი შემოტევისაგან და მისცა ადამიანის გონიერებას საფუძველი ბუნების შეცნობისა და მის სასარგებლოდ გარდაქმნისათვის „პური ჩვენი არსობისა“ – ფრაზა უაღრესად ტყეადი შინაარსისა და იმედი სიცოცხლის მარადიულობისა.

პური ქართველი კაცის, ოჯახის, ქვეყნის ძლიერების სიმბოლოა. ყველას კარგად გვახსოვს უახლოესი წარსული. პურზე გაუთავებელი რიგები, უძილო ღამეები, გადაღლილი და განერვიულებული ხალხი, ნორმირება და შემდგომ ლიბერალიზაცია, უძიმესი კრიმინოგენული ვითარება და ეკონომიკური ქარტეხილები. სწორედ ამ ურთულეს პერიოდში ჩაუდგა სათავეში სრულიად ახალგაზრდა, N4 პურის ქარხანას მალხაზ დოლიძე. მის ბიოგრაფიაში უჩვეულო არაფერი არ არის. თბილისის 24-ე საშ. სკოლა, შემდგომ საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ზოგადი ქიმიის და კვების ტექნოლოგიის ფაკულტეტი წარჩინების დიპლომით, დღეს, იგი აღნიშნული ფაკულტეტის ასპირანტი მადიებელია.

უკვე 30 წელია დიდი სიყვარულით და თავდადებათ ემსახურება ამ კეთილშობილურ საქმეს. არის

მრავალი რაციონალიზატორული წინადადებების და გამოგონებების ავტორი, არაერთი საერთაშორისო სემინარის და გამოფენის მონაწილე, გამოცდილი პროფესიონალი – ცნობილი მეწარმე.

ბატონი მალხაზის თქმით – პურის ცხოება ერთი შეხედვით მარტივი, მაგრამ ძალიან საპასუხისმგებლო და რთული საქმეა. როგორც სპეციალისტი, გვიჩვენებს ქარხნული პურის ერთგული ვიყოთ, რადგან ნედლეული პერმანენტულად გადის ლაბორატორიულ შემოწმებას და ამიტომ მის ტექნოლოგიურ გადამამუშავებაში, განსხვავებით კერძო წარმოებისაგან, ეკოლოგიური და მიკრობიოლოგიური ჯანმრთელობის სრული გარანტიებია.

პური მეპურემ უნდა აცხოს. ეს სრული ჭეშმარიტებაა. როდესაც ქარხანას სათავეში უდგას თავისი საქმის შესანიშნავი სპეციალისტი, თავის საქმეზე, ქარხანაზე უზომოდ შეყვარებული კაცი. ეს სიტყვები კი-

დეკ უფრო მეტ მნიშვნელობას იძენს. მისი პოლიტიკური მრწამსი, ისევე

ნიკოლაძეს ეკუთვნის და დიწვევით ესადაგება

და დღეს ხე-ჩვენი ქვეყნის მდგომარეობას. იგი გამუდმებით ახლის ძიებაშია. ქალაქში პირველმა დაწერა მოძრაი მანქანა-მალაზია, გამომცხვარი პურის პოლიპროპილენის პარკებში დაფასოება და სხვა მრავალი.

ბატონი მალხაზი ხელოვნების დიდი მოტრფიალევია. საყვარელი საქმის გარდა გატაცებულია დიზაინით, მართლაც ასეა. ჩვენ მეფეთუხელ ხაზას 7 აგვისტოს 50 წელი უსრულდება. ბატონო მალხაზ, მეფეთუხნის ტრადიციათა აღორძინების საზოგადოება სულითა და გულით გილოცავთ ამ ღირსშესანიშნავ თარიღს.

50 წელი ბევრი არ არის. წინ კიდევ დიდი, ფართო გზა გაქვთ გასავლელი. სულ ასე ალაღად, თამამად გველოთ მშობლიურ მიწაზე და თქვენს მიერ გამომცხვარი ქართული პურის ხარნაღი არ მოკლებოდეს მშობელ ხალხს.

იცოცხლეთ, იდეგვრემეთ, მრავალჭამიერ!!!

მამა სალუშვაძე, საზოგადოების თავმჯდომარე

როგორც უმრავლესი მეწარმისა, არის „მრეწველობა გადაარჩინს საქართველოს“. ბატონი მალხაზის დიდი სურვილია, რომ საქართველოს პარლამენტი ეკონომიკური ორიენტაციის იყოს, რომელსაც პროფესიონალები წარმართავენ. „ჯერ არსად, არც ერთ ქვეყანაში ხალხი და ვერც საზოგადოება ვერ ამაღლებდა სხვისი დახმარებით. თუ არა საკუთარი შრომითა და ჯანით“. ეს სიტყვები ნიკო

არქიტექტურით. მისი დიზაინით გაკეთებული რამდენიმე მალაზია. თავდაუზოგავი შრომის, მაღალი პროფესიონალიზმის უდიდესი დაფასება იყო „ღირსების ორდენი“, რომელიც საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებით გადაეცა 1997 წლის 3 ივნისის ბრძანებულებით.

შესანიშნავი ოჯახიშვილი, თვითონაც ბრწყინვალე ოჯახის უფროსია. მუუღლე – თამარ კეჭელი სა-

„მანდატური“ სულხან-საბა ორბელიანის განმარტებით არის „მეფეთა გარე მღვი“ ე.ი. მისი მცელი ანუ იგივე ბოქაული, იასაული.

ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი (1986 წ. მთავარი რედაქტორი არნ. ჩიქოვაძე) სიტყვებს „ბოქაული“ და „იასაული“ განმარტავს როგორც პოლიციის მოხელე.

ამგვარად, საქართველოში მანდატურებად პოლიციის მოხელენი იხსენიებოდნენ.

თვით სიტყვა „პოლიცია“ გერმანული წარმოშობისაა „პოლიცია“ – ლათინურია, გაუგებარია, რატომ ვიყენებთ ქართულ ენაში უცხო წარმოშობის სიტყვებს, როდესაც გვაქვს შესატყვისი ლამაზი სიტყვა „მანდატური“?

ამ საკითხის გარკვევა ენათმეცნიერებს მიეზნოდ. მე კი მინდა ამით საგანგებო პუბლიკაციაში მოგიხროთ 80-იანი წლების მეფეთუხნის მანდატურებზე, მათ უფროსებზე (მანდატურთ-უხუცესი), რომლებიც იცავდნენ უხნის სიმშვიდეს, წესრიგს და მოქალაქეთა ღირსებას.

მეფეთუხანი (ყოფილი პლენაროვის გამზირი) ყოველთვის გამოირჩეოდა ხალხმრავლობით, განსაკუთრებით საღამოაჟამს, როდესაც გამოეფინებოდა ახალგაზრდობა და მიაუშურებდა ცინოთეატრებს, პარკებს, სპორტულ დარბაზებსა და პარკებს.

საუცხოო სანახავი იყო ამ დროს პლენაროვის გამზირი გაჩირაღდებული, ყვავილებით დამშვენებული და მზიარული.

ამ სილამაზეს სიმშვიდეც სჭირდებოდა, ამ სიმშვიდეს იცავდა მეფეთუხნის მიღწევა, ასე ეწოდებოდა მამინ პოლიციას, რომლის პირად შემადგენლობას თითქმის ყველას იცნობდნენ მეფეთუხნელი (პლენაროველი) ახალგაზრდები. იყო შემთხვევები ახალგაზრდებს შორის ჩხუბის, კამათის, მაგრამ იგი, როგორც წესი, მშვიდობიანად მთავრდებოდა მეფეთუხნელი (პლენაროველი) მანდატურების ჩარევის შედეგად. ისინი ყოველთვის დროზე ჩნდებოდნენ მოკამათეთა შორის.

მრავალი ღირსეული მეფეთუხნელი მანდატურთუხუცესის გახსენება შე-

მეფეთუხნის მანდატურებზე

იძლება ამ საგანგებო პუბლიკაციაში:

შოთა კენჭაძე, ბორის ქებურია, ბიჭიკო კვიციანი, ალექსანდრე კუნელაური, გული ნაჭვებია, ვახტანგ გვარამია...

თითოეულ მათგანზე ვრცელი მოგონებები შეიძლება დაიწეროს, რადგანაც მდიდარია მათი ცხოვრების გზა, სამსახურებრივი საქმიანობა ფათერაყებით, რისკით, ბოროტმოქმედებთან პირისპირ შეყრით, განცდებით და გამარჯვების სიხარულით.

რაოდენ სამწუხაროა, რომ ბევრი მათგანი აღარ არის ჩვენს შორის და მათზე მხოლოდ მოგონებები შეიძლება დაიწეროს.

საგანგებო მასალის მოცულობა არ იძლევა საშუალებას, დაწერილებით მოგიხროთ ყოველ მათგანზე, ამჯერად საუბარი გვექნება მხოლოდ ერთ-ერთზე პოლიკონი ვახტანგ გვარამიაზე, რომელიც დღესაც აქტიურად მოღვაწეობს სამართლებრივ სფეროში.

ვახტანგ გვარამია დაიბადა 1939 წლის 7 ნოემბერს ქ. ფოთში, 1962 წელს დაამთავრა ქ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი, შემდეგ მუშაობდა ქ. ფოთის ნავსადგურის იურისკონსულტად, ხოლო 1963 წლის აგვისტოდან დაინიშნა ფოთის შინაგან საქმეთა საქალაქო განყოფილებაში გამომძიებლად. შემდგომ იგი, როგორც პერსპექტიული ახალგაზრდა, სპეციალობით გადმოჰყავთ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში, სადაც 1972 წლამდე მუშაობდა უფროს გამომძიებლად, ხოლო შემდგომ 1983 წლამდე თბილისის შინაგან საქმეთა სამმართველოს საგამომძიებო განყოფილების უფროსად. 1985 წლის 5

მარტს ვ. გვარამია დაინიშნა ქ. თბილისის პირველი მაისის რაიონის შინაგან საქმეთა განყოფილების უფროსად.

1987 წლიდან მუშაობდა თბილისის მილიციის სამმართველოს უფროსის მოადგილედ, 1989 წლის ნოემბრიდან შინაგან საქმეთა სამინისტროს საგამომძიებლო სამმართველოს უფროსის მოადგილედ.

1990 წლის დეკემბრიდან დაინიშნეს საქართველოს პროკურორის პირველ მოადგილედ და კოლეგიის წევრად. საგანგებო მასალის მოზადებისას შეხვედრა მქონდა საქართველოს შინაგან საქმეთა ყოფილი მინისტრთან გენერალ-ლეიტენანტ გურამ გვეტაძესთან. მას ვთხოვე აზრი გამოეთქვა პოლიკონი ვახტანგ გვარამიას მიმართ, რადგანაც მათ ხანგრძლივი სამსახურებრივი ურთიერთობა აკავში-

რებდათ.

ბატონმა გვარამია ბატონი ვახტანგი დაახასიათა როგორც ერთ-ერთი ნიჭიერი, დაკვირვებული და მაღალი პროფესიონალური დონის გამომძიებელი. ყველაზე უფრო საპასუხისმგებლო სისხლის სამართლებრივი საქმეების გამოძიებას, განსაკუთრებით ეკონომიკის სფეროში ანდობდნენ ვახტანგ გვარამიას.

ყოფილმა მინისტრმა ხაზგასმით აღინიშნა, რომ იმ დროს ჯერ კიდევ ახალგაზრდა გამომძიებელს, ვახტანგ გვარამიას არ დაუშვია კანონიერების დარღვევის, ბრალდებულთა უფლებების დარღვევის არცერთი შემთხვევა.

კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმეების დასახელებიდან ყოფილმა მინისტრმა თავი შეიკავა, რადგანაც ბევრმა მსჯავრდებულმა, რომელთა მიმართ აღძრულ სისხლის სამართლის საქმეებს ბატონი ვახტანგი იძიებდა, მოიხდა სასჯელი და არ არის სასურველი მათი ვინაობის და დანაშაულებრივი საქმიანობის გახსენება.

იგივე კითხვებზე ბატონმა ვახტანგმა ასეთი პასუხი გამცა: „ჩემს მიერ გამოძიებული იქნა ძალიან ბევრი სისხლის სამართლის საქმე. ურთიერთობა მქონდა მრავალ ასეულ ბრალდებულთან, თითოეული საქმე იყო განსაკუთრებული, ვინაიდან კონკრეტულ ცოცხალ ადამიანებთან მქონდა ურთიერთობა. ალბათ ბევრ ჩემს ყოფილ ბრალდებულს დავამახსოვრდი ჩემი მათთან ურთიერთობით. სასჯელის მოხდის შემდეგ ბევრთან მქონდა შეხვედრები და არ ყოფილა არც ერთი შემთხვევა, რომ რომელიმე მათგანს, ჩემი ან ჩემი თანამშრომლების არაობიექტური მიდგომის გამო უკმაყოფილება გამოეთქვას.“

ყველაზე მეტად დამამახსოვრდა სისხლის სამართლის საქმე აღძრული მთავარ მომარაგება-გასაღების სამმართველოს თანამშრომლის მიმართ, როდესაც ერთ-ერთი დიდი ორგანიზაციის მთავარმა ბუღალტერმა დანაშაულის კვალის დაფარვის მიზნით, რკინის ხელკეტით მხეცურად მოკლა მილიციელი და დარაჯი, ხოლო ადმინისტრაციულ შენობას ცეცხლი წაუკიდა. ეს დანაშაული დამამახსოვრდა განსაკუთრებით იმიტომ, რომ ჩემი თვალთ ენახე, როგორი მარტივი შეიძლება იყოს ადამიანი“.

ჩემს კითხვებზე, ბატონ ვახტანგ გვარამიას მიმართ, როგორი მოგონებები დარჩა იმ პერიოდზე, როდესაც იგი ხელმძღვანელობდა მეფეთუხნელ მანდატურებს, უყოყმანოდ აღინიშნა, რომ ეს პერიოდი ერთ-ერთი შთაბეჭდავი და მნიშვნელოვანია მის სამსახურებრივ კარიერაში.

იგი სიამოვნებით იგონებს იმ წლებს და დღემდე რჩება „ძირძველ“ მეფეთუხნელად. ამ განყოფილებაში ჩამოყალიბდა იგი, როგორც ოპერატიული მუშაკი და მრავალრიცხოვანი კოლექტივის თავკაცი.

ბატონი ვახტანგი იგონებს: „მიყვარს მეფეთუხანი. ჩემი ახალგაზრდობისა და სტუდენტობის წლები იქ მაქვს გატარებული. ვცხოვრობდი პლენაროვისა და ჩოღრიშვილის ქუჩის კუთხეში. იქ ცხოვრობდნენ ჩემი სიყრმის მეგობრები, გივი ბაკურაძე, გურამ შარტავა, გივი თვარაძე, ანზორ კენაძე, რენე ცხეტიავა და სხვები. ეს უბანი მინდა იყოს ისევე გამოჩრეული თბილისის სხვა უბნებისაგან და ისეთივე თავისთავადი, როგორც აქამდე იყო. მეფეთუხანი სუფთა ქართული თბილისია“.

დღეს ბატონი ვახტანგ გვარამია საქართველოს იუსტიციის მინისტრის პირველი მოადგილეა, ნაყოფიერად საქმიანობს კანონმშობიქმედებით სფეროში, ამასთანავე არ ივიწყებს მეფეთუხანს და ყოველმხრივ ხელს უწყობს მისი ტრადიციების აღორძინებას.

ინფო ანდელუაძე საქართველოს პარლამენტის აპარატის წამყვანი სპეციალისტი ძირძველი მეფეთუხნელი

საქართველოს დამსახურებული არტი-სტი, ღირსების, საპატიო ნიშნის ორდენის და მრავალი სამთავრობო ჯილდოების კავალერი, შრომის ვეტერანი ოთარ ბახტაძე დაიბადა და გაიზარდა „მეფეთუხუცის“ ერთ-ერთ უძველეს „მაღაქნიანს“, ახლა, ფიროსმანის ქუჩაზე №27-ში.

ამ ქუჩაზე ცხოვრობდნენ პროფესორები, ექიმები, მსახიობები, არქიტექტორები, მხატვრები, მოქაურობები, ყომარბაზები, სპორტსმენები, მაგრამ „გამრტყმელები“, „რაქიანი“ ქურდები და სხვადასხვა „პროფესიის“ ადამიანები.

ასეთი მრავალფეროვანი „პროფესიების“ მქონე საზოგადოებაში აღზრდილი ოთარ ბახტაძეს არასოდეს უოცნებია მსახიობობაზე. იგი დაიბადა 1928 წლის 28 მარტს. სწავლობდა თბილისის 29-ე საშუალო სკოლაში. 13 წლის იყო, როდესაც დაიწყო დიდი სამამულო ომი. ჯარში გაიწვიეს ოთარის უფროსი ძმა ბუჭუქ, შემდეგ – სიმე, ოჯახში დარჩნენ მოხუცი დედა, ავადმყოფი და, ორი მცირეწლოვანი დისშვილი. გაუჭირდა უკაცოდ დარჩენილ ოჯახს, მთელი სიმძიმე მხრებზე დააწვა 13 წლის ოთარს, სკოლაში სწავლასთან ერთად უნდა ემუშავა. საღამოობით, მუხლებამდე ჩამდგარი ცივ წყალში, ლუდის ქარხანაში რეცხავდა ხის ვეებერთელა კასრებს. და იქ აღებული გროვებით ინახავდა ოჯახს. მძიმე შრომამ თავისი კვალი დაატოვა მის ჯანმრთელობას, დაეწყო მუხლების ტკივილი, რემატოიზმი. ებრძოდა თავის თავს და ლუდის კასრებს, სხვა გამოსავალი მას არ ჰქონდა.

მოულოდნელად, მას მხსნელად ცნობილი მსახიობი კაკო კვანტალიანი მოეხიზნა, ჯარში გაწვეული სიძის – ვასოს უფროსი ძმა, რომელმაც წაიყვანა კოტე მარჯანიშვილის სახელობის დრამატულ თეატრში და ჩარიცხა სცენის სტაჟორად. ხელფასიც უკეთესი ჰქონდა, ვიდრე კასრების რეცხვაში უხდიდნენ და შრომაც შედარებით იოლი. თავისუფალი დროც მეტი რჩებოდა სწავლისთვის. ასე იხსენებს ოთარი თეატრში მიხვლას და პირველ ნაბიჯებს სცენაზე. – „ამდენი დიდი მსახიობის ერთად ნახვით დავიბნე, შევბნედი, თვალებს არ ვუჯერებდი, რომ მათ გვერდით მეც ვიდექი სცენაზე, მართალია უხმოდ, ტექსტის გარეშე, მაგრამ მაინც ხომ ვიდექი. დიდმა მსახიობებმა შევიღოთ მიმიღეს და გულში ჩამიყრეს. მიხვს გვიან მივხვდი. ბატონ კაკო კვანტალიანს მოუყოლია ჩემი, ლუდის ქარხანაში „მოღვაწეობის“ შესახებ. დიდი მსახიობები დიდი ადამიანებიც იყვნენ. ეს პატარა ბიჭი პირდაპირ „ამაყეს როლებით“, ხან საკამო შემომქონდა სცენაზე, ხან დაკვეტილი დროში (რომელსაც შემდეგ პიესის გმირი ააფრიალებდა), ხან კორდონზე დახატული კაკლის ხე მეკავა ხელით, რომ არ წაქეულებოდა. მოკლედ, შევიჩვიე სცენას, მაყურებელს. მართალია უხმოდ, მაგრამ თამაზად დაეაბიჯებდი სცენაზე დროშიან-საყმებიანად ქართული თეატრის კორიფეების გვერდით. ერთ სპექტაკლში მახარობელიც ვიყავი, – „მოდიან“... დავიძახებდი და იმავე წამს კულისებში გავბოდი.

მთელ უბანს მოვდე ჩემი მსახიობობისა და როლის ამბავი. მოთმინებით

ლის „რაც გინახავს ვედარ ნახავ“-ში; შემდეგ თავიდა „კაცია-ადამიანი“, მეწიქვილე „უამთაბერის ასულში“, ათა-ნდილი „გულსუნდაში“, კაპულეტის მსახური – „რომეო და ჯულიეტაში“, ბერეკა „დავით აღმაშენებელში“, პეტრუჩიოს მსახური „ჭირვეული ცოლის მორაგულებაში“, რაბინი „ურთელა აკოსტაში“, გამწყვდილე „სოლომონ ისაყინ მეჯღანუაშვილში“ და სხვა.

სამამულო ომი მთავრდებოდა. უჭირდა მთელ ქვეყანას, ოთარის მწირი ხელფასით სულს ძლივს ითქვამდა მისი ოჯახი. ცივ ზამთარში ძველი, დახეული, გაცრეცილი პიჯაკით დადიოდა სამსახურში, რადგან პალტოს შესაძენად ფინანსები არ ჰყოფნიდა. ერთ დღეს, თეატრში მისული გაყინულ-გალურჯებული ოთარი შეცოდავდა ივანე გვინიძეს და უთქვაძს: – „ოთარ, ადი მაღლა საგარდერობოში და ჩემი სახელით სთხოვე მოგცენ გერმანელი ოფიცრის ნახმარი შინელი, ჩაიცვი და ამ ზამთარს იმით იარყო“. ასე გაათბო ივანე გვინიძის ყურადღებამ ოთარ ბახტაძის გული, რომელიც არასოდეს დაავიწყდება.

ომის შიშით ჩანდებულ თბილისის ქუჩებში დათარეზდნენ ყველა ჯურის მძარცველები. ერთ ზამთარს საღამოს, თეატრიდან გამოსული ახალგაზრდა მსახიობები ოთარ ბახტაძე და გივი სავანელი, ბრუნდებოდნენ სახლში. კონსტიტუციის და ნინოშვილის ქუჩების ვადაკეთაზე, ორი შეიარაღებული მძარცველი დახვდათ და „გაიხადეთ“ უბრძანეს. კი-

მილ სპორტსაზოგადოება „ბურვესტნიკის“ გუნდში, ისეთი აღიარებული ოსტატების გვერდით, როგორებიც იყვნენ ავთანდილ ჰაიჭაძე, კუნო სიხარულიძე და სხვები.

ოთარ ბახტაძეს ბედნიერება ხვდა წილად, მარჯანიშვილის თეატრის სცენაზე ეთამაშა ისეთი მსახიობების გვე-

ოთარ ბახტაძე

რდით, როგორებიც იყვნენ: ვერიკო ანჯაფარიძე, სესილა თაყაიშვილი, მედეა ჯაფარიძე, მარინე თბილელი, ვასო გობიშვილი, სერგო ზაქარაძე, სანდრო ჟო-

რა ნიჭიერი ბიჭია, – ფიქრობს მეფე-ბატონი, – ახალ სპექტაკლში კარგი როლი უნდა მიეცეთ, ღირსია“. მეფის სიხარულმა ზენიტს მიაღწია, როდესაც ოთარ-მეწიქვილემ დიალოგი დაიწყო ჩიფიფით, ენის ბორძივით, აკანკალებული, მისუსტებული ხმით, აღფრთოვანებული მეფე სიხარულს ვერ მალავს. მეწიქვილემ დაამთავრა დიალოგი მეფესთან და ძლივს წამოდგა ფეხზე, თავის დაკერის სცენიდან, მართლაც კარგად მიბრუნდა და კულისებში გასვლის ნაცვლად მოწვევით დაეცა იატაკზე და... ზვინავა ამოუშვა. ფარდის დაშვებისთანავე, ორმა სცენის მუშამ გაიტანა ოთარი – მეწიქვილე საგრიმბოროში, სადაც თეთრი წვერ-ულვაშით დილაძე ეძინა სკამზე ჩამოძვარდა.

მთელი თეატრი აკავებდა გაცეცხლებულ დირექტორს. – „გაგაგებ მკლავწირავს თეატრიდან, მგლის ბილეთით გაგაპანდურებ“... ბრდღვინავდა ბატონი შალვა.

დილით, დარცხვნილი ოთარი დირექტორის კაბინეტთან აიტუხა ბოდიშის მოსახლელად. გაბრაზებულმა ბატონმა შალვამ რამდენჯერმე გაუარა თაქაქინდრულ ოთარს და შეგნებულად „ვერ შეამჩნია“. ასე იდგა საღამომდე დირექტორის კაბინეტთან ოთარი. ბოლოს, ბატონი შალვას მდივან-მემანქანის შეეცოდა „დამნაშავე“ და სთხოვა, დირექტორს, აპატიეთ და სასტიკი საყვედური აკმარეს.

იმდღროს“. გიგლიშვილი სპექტაკლის დამთავრების შემდეგ ოთარ ბახტაძე წარუდგინეს სტუმრებს, რომლებმაც მეორე დღისთვის დაიბარეს კონსერვატორიაში, სადაც მისაღები გამოცდები დიდი ხნის დამთავრებული იყო. ოთარი უგამოცდოდ ჩარიცხეს კონსერვატორიაში, პროფესორ ვასილ ხმალიძის კლასში. მასთან ერთად სწავლობდნენ: ზურაბ ანჯაფარიძე, თენგიზ მუშუღიანი, ვლადიმერ კეკელია, მედეა ამირანაშვილი, გივი ტორიჯაძე, თინათინ მერკვილაძე, დუგლი შვანგირაძე, გულყო ქართველიშვილი, კომპოზიტორები ბიძინა კვერცხაძე, იაკობ ბობოხიძე და სხვები.

კონსერვატორიაში გრიგოლ კილაძის ინიციატივით დაარსდა საოპერო სტუდია, სადაც, 1951 წელს დაიდა ზ. ფალიაშვილის უკვდავი ოპერა „აბესალომ და ეთერი“. წამყვან პარტიებს ასრულებდნენ: ზ. ანჯაფარიძე – აბესალომი, გულყო ქართველიშვილი – ეთერი, ნოდარ ჯაფარიძე – მურმანი, თენგიზ მუშუღიანი – აბო მეფე, თინათინ მერკვილაძე – მარეხი, ოთარ ბახტაძე – თანდარუხი. სპექტაკლმა უდიდესი წარმატებით ჩაიარა. სპექტაკლს ესწრებოდნენ გერმანელი მუსიკოსები. როდესაც გრიგოლ კილაძემ პუხსნა, რომ სპექტაკლის მონაწილეები მეორე-მესამე კურსის სტუდენტები იყვნენ, სტუმრებმა არ დაიჯერეს. – „ასეთი სწავლის მსოფლიოს ნებისმიერი საოპერო თეატრების მთავრები შენაძენი იქნებაო“ – აღტაცებას ვერ ფარავდნენ სტუმრები. ოთარ ბახტაძემ 1954 წელს წარჩინებით დაამთავრა კონსერვატორია. ოპერის თეატრში კერძოდ რატომღაც ბევრი ნიჭიერი მომღერალი. მათ შორის ოთარ ბახტაძეც. დიდმა ჯანო ბაგრატიონმა საქართველოს სახელმწიფო საესტრადო ანსამბლში მიიწვია სო-

გაფითუხნალი მოგლარალი

სერზე მიბჯენილი დანები თავიანთ მსხვერპლს აიძულებდა დამორჩილებოდნენ ბრძანებას. გივი სავანელმა მორჩილად დაიწყო ტანი გახდა. შემინებულ ოთარს გაახსენდა, რომ ტანზე თეატრიდან ნათხოვარი შინელი ეცვა. მძარცველებს რომ გაატანოს, თეატრის ბუღალტერი აში ისედაც მწირი ხელფასიდან მის საფასურს დაუკავებენ, თავის დაშვებულ, გაძალტყავებულ დისშვილებს რაღა მიუტანოს გამოსაკვებად? უეცრად აენთო, დაავიწყდა შიში და მიხვდა მძარცველი იარაღი და... გაბრაზებულმა, მის წინ მდგარ ერთ-ერთ მძარცველს კბილებში თავი „აჯახა“ და ძირს დასცა, მეორე მძარცველსაც მუშტი უთავაზა და შინელაკაპიწებულმა სახლისაკენ მოუტრიალა. მეორე ქუჩის (გოგოლის ქუჩა) კუთხეში მისი მძაკეები: „ხალიანი“ გუგა, თენგიზ ბოლქვაძე, მიშა მგალობლიშვილი, „აქჩარა“-შოთა ჭელიძე სიბნელეში მასლაათობდნენ, შემინებული ოთარის დანახვანზე მიხვდნენ საქმის ვითარებას და შემთხვევის ადგილისაკენ დაეშენენ. ადგილზე მისულ ბიჭებს ტრუსების ამარა, ფეხშიშველი, სიცვიისა და შიშისაგან აკანკალებული გივი სავანელი დახვდათ, თავდამსხმელები ნამარცვი ნადავლით – გაქცეულან.

1946 წელს, მარჯანიშვილის თეატრის ახალგაზრდა მსახიობებმა და ორკესტრის წევრებმა ჩამოაყალიბეს საფეხბურთო გუნდი, რომელიც თბილისის პირველობაზე

რეკლიანი, შალვა ლამბაძემ, გრიგოლ კოსტავა, კაკო კვანტალიანი და სხვები. ერთ-ერთ სპექტაკლში, კერძოდ „გამთაბერის ასულში“, პირტიტველა ახალგაზრდა, ოთარ ბახტაძე თამაშობდა თეთრ წვერ-ულვაშიან. მოხუც მეწიქვილეს, ბატონი შალვა ლამბაძემ, რომელიც მარჯანიშვილის თეატრის დირექ-

ქტორიც იყო, თამაშობდა – მეფეს. ერთ-ერთ მოქმედებაში მეფესა და მეწიქვილეს საინტერესო დიალოგი ჰქონდათ.

ბახტაძეების ოჯახს სოფელ დიდი ჯიხაშიდან დედას მეუღლე – გერასიმე ესტუმრა, ხელდამშენებელი კუპატებით, ღირის „შაშხით“, ყველით, ხილით, ჭადის ფეკილით (იმერულად „ფილით“), რაც მთავარია ჭაჭის არაყით. გაუშალეს სტუმარს სუფრა, ოჯახში ოთარის გარდა მამაკაცი არავინაა, ვიღაცამ ხომ უნდა გაუწიოს გერასიმეს პარტიორობა; არა-და საღამოს „უამთაბერის ასულში“ მეწიქვილეს თამაშობს. რა ჰქნას, არა-და ცალკე დედამ, ცალკე დამ შეარცხვინეს: – სირცხვილია, თავი მოგვეჭრება, კაცმა პურ-მარბილი ჩამოგვითანა და ერთი ჭიქა არ დავაღვინებოთ“ო? ერთი ბოთლი არავი გამოცალეს. ნამგზავრი გერასიმე იქვე მიწვა და მიიძინა, ოთარი თეატრში წავიდა, სპექტაკლში სთამაშობდა. გზაში სასმელი მოეკიდა. თეატრის ხელმძღვანელობას რომ არ შეეჩინათ მისი სიმთვრალე, ჩუმიდ შეიძარა საგრიმბოროში და სწრაფად გამოეწყო. დაიწყო სპექტაკლი, სცენაზე ბატონი შალვა ლამბაძემ – მეფე ელოდება მეწიქვილეს. მუხლების კანკალით გააბრაძდა ოთარი – მეწიქვილე სცენაზე, ხან მაგდალას წამოეღო, ხან სკამს, მეფე აღფრთოვანებული შეაყურებს ოთარს, რომელიც ძალზე „დამაჯერებლად“ თამაშობს ავადრდომილ მოხუცს, იმ დღეს ბევრი, ახალი მიზანსცენით და მიძრავით რომ გაამდიდრა თავისი როლი, –

ოთარ ბახტაძე მდიან სერიოზული ახალგაზრდა იყო, იგი არჩეული იყო მარჯანიშვილის თეატრის კომპაგეშირის კომიტეტის მდიანად. პარტიის რაიონ-შიც მოსწონდათ სერიოზული ახალგაზრდა და გადაწყვიტეს მისი კომუნისტური პარტიის რიგებში მიღება. რაიონშიან თეატრში მისულ ინსტრუქტორს ვიღაცამ „ჩაუკარგა“ გუშინდელი ინციდენტის შესახებ. ინსტრუქტორმა ფეხები გაასავსავა და ბახტაძეს პარტიამი მიღებამე უარი უთხრა.

ოთარ ბახტაძის „ჩაშვებით“ და რაიონის ინსტრუქტორის უარით აღფრთოვებული ბატონი შალვა აყვირდა: – „როგორ, მე, შალვა ლამბაძემ, თეატრის დირექტორმა, საქართველოს უმაღლესი საბჭოს დეპუტატმა, რეკომენდაცია მივეცი პერსპექტიულ ახალგაზრდას პარტიამი მიღებად და თქვენ, წინა-ამდევნი ხართ?“ – დაკრა მაგდალას ვეებერთელა მუშტი. – „ეგ საყვედური მე გამოუეცხადე და დღესვე მოეუხსნი ბრძანებით“ო. ასე გამოიყვანა „პახმელაზე“ ბატონმა შალვამ ოთარ ბახტაძე, კომუნისტური პარტიის რიგებში მიღებით.

ოთარ ბახტაძეს მარჯანიშვილის თეატრში დადგმულ თითქმის ყველა სპექტაკლში ამღერებდნენ: „რომეო და ჯულიეტაში“, ქორწილის სცენის დროს ოთარი ორკესტრთან ერთად მღეროდა საკმაოდ რთულ პარტიას. სპექტაკლს

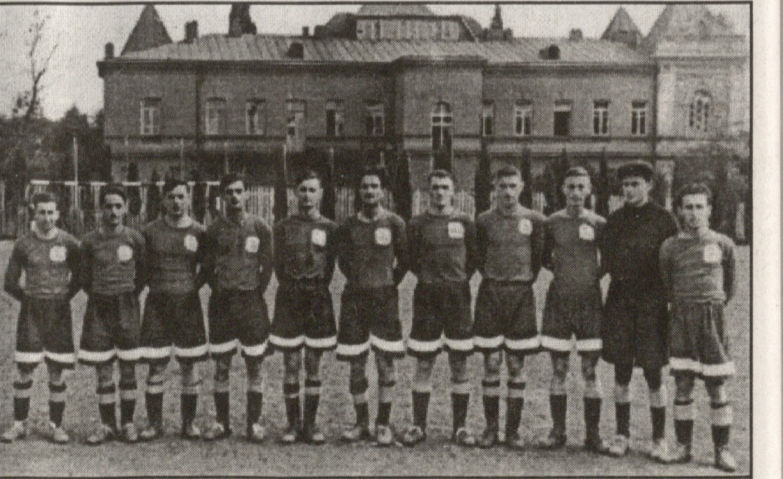
ლისტეზად ოთარ ბახტაძე, თინათინ მერკვილაძე და დიზი ხელაშვილი. 1955 წელს ოთარ ბახტაძეს იწვევენ მუსიკალური კომედიის თეატრში ოფენბახის ოპერეტა „პერიკოლა“-ში, პიკილოს რჩული პარტიის შემსრულებლად. პერიკოლას მღეროდა შესანიშნავი მსახიობი და მომღერალი ვეგენია გურაშვილი. თეატრში ჩარიცხნენ თინათინ მერკვილაძე და დიზი ხელაშვილი. თბილად მიიღეს ახალგაზრდები თეატრის ვეტერანებმა, ვახტანგ საღარაძემ, ელენე ჩოხელიმ, ნიკოლოზ მოსევილმა, მიხეილ ბერიაშვილმა, ტურეიკო ტურიაშვილმა, ნინო თულაშვილმა, შაქრო ოსეფაშვილმა, მარო ხოფერიამ, ვასო გურამიამ თავისი „ორმოცდაათ საკმზიანი ლობიოთი“ (ეს გამოთქმა უყვარდა), მიმა მანშიშვილმა, ვარვარა იანვარაშვილმა, ქეთო კობახიძემ, ნინო ლალიძემ და სხვებმა.

44 წლის განმავლობაში, ოთარ ბახტაძეს, მუსიკალური კომედიის თეატრში ნათამაშები აქვს 94 მთავარი და სხვადასხვა ხასიათის როლები, მას თუ დადუმატებთ მარჯანიშვილის თეატრში ნათამაშებ როლებს, ალბათ მათი რიცხვი 120-ს გადააჭარბებს. კარგ „სპორტულ ფორმაში“ მყოფი, უბრუნებელი ოთარ ბახტაძე კვლავ გაახარებს თავის თავყანი-სმცემლებს მრავალი სახეების შექმნით. თეატრის გარდა ოთარ ბახტაძე ვოკალს ასწავლის შ. რუსთაველის სახელობის თეატრალურ ინსტიტუტში და შ. მილორა-

ელოდნენ ბიჭები ჩემს გამოჩენას სცენაზე. აპა... ბოლო მოქმედების დასასრულს შემოვედარი სცენაზე და... „მოდიან“ – ვიღრაღე, და გავსხლტი კულისებში. „დაინგრა დარბაზი“ ტანით, მაგრამ „ბისზე“ არ გამოვედი“. – სიცხილით იხსენებს ბატონი ოთარი. 1945 წელს ოთარ ბახტაძეს მსახიობის კანდიდატი მინიჭეს და მსახიობთა კლასში ჩარიცხეს. ხელფასიც მოუმატეს და როლებიც მისცეს. ეს დიდი წარმატება იყო 17 წლის ბიჭისათვის. მისი პირველი როლი კ. მარჯანიშვილის სცენაზე ილუა იყო. ა. ცაგარ-

მონაწილეობდა და 1947 წელს სპორტსაზოგადოება „დინამო-2“-ის შემდეგ მეორე საპატიო ადგილი დაიკავა. გუნდში თამაშობდნენ: ოთარ ბახტაძე (კაპიტანი), მკეარე-კოტე ბოჭორიშვილი, ნოდარ ჩუბინიძე, ნოდარ ცინცაძე, ოთარაშვილი, „ბაბკეა“, „შურიკა“, „ამაზო“, ოთარ მგალობლიშვილი, გივი სავანელი, გარმონზე დაბეჭდილი – ტყაბლაძე, ავიო ვერულეიშვილი, დროგაშვილები თეთრი კობახიძეც ერთვებოდა ახალგაზრდებში და საკმაო ოსტატობითაც თამაშობდა. ოთარ ბახტაძე პარალელურად საქართველოს პირველობაზეც თამაშობდა, ახლად შექ-

კ. მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის ფეხბურთელთა გუნდი, 1947 წ.

ესწრებოდნენ თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის რექტორი გრიგოლ კილაძე და პროფესორი ვასილ ხმალიძე, როგორც შემდეგ გაირკვა, ისინი თეატრში ოთარ ბახტაძის ხნის მოსამსენად მისულან, თბილისის ოპერის სოლისტის, მომღერალ შალვა თაბუკაშვილის რეკომენდაციით, რომელსაც შემთხვევით მოუხსენია ბახტაძისათვის და მათთვის უთხოვია: – „ასეთი ხნის პატრონი მოსვალა დრამატულ თეატრში დარჩეს ცოცხობად, მაგან ოპერაში უნდა

ვას სახელობის ცირკისა და ესტრადის სასწავლებელში. ოთარის შეილიშვილები ოთარი და მიმიკო წარმატებით აგრძელებენ ბაბუას საფეხბურთო კარიერას, ხოლო პატარა თინიკო, რომელსაც ლამაზი ტემპრის ხმა აქვს, იქნებ მან მაინც აისრულოს ოთარ ბახტაძისა და საქართველოს სახალხო არტისტის თინათინ მერკვილაძის ოცნება და იმდღროს დიდ საოპერო თეატრებში. დემეტრე გვისმინოს.

ფანიტა შაჰვა

„სოლიდო ვირსალაძემ შექმნა მთელი ეპოქა ქართული სცენა კოსტუმისა, რომლის კვალიდ დღეს ბევრი ანსამბლი იძისება“

ნინო რამიშვილი

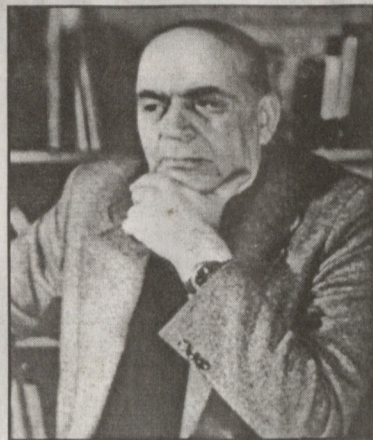
ჩვენი ქალაქის კულტურული ცხოვრება მდიდარია სასიამოვნო ფაქტებით. რამდენიმე ხნის წინ ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის ეროვნულ თეატრში დაიდგა იური გრიგორიძის მიერ პეტრე ჩაიკოვსკის ბალეტი „მაკნატუნა“, რომელიც მიეძღვნა საქართველოს სახალხო მხატვრის სოლიდო ვირსალაძის დაბადებიდან 90 წლისთავს. სპექტაკლი რამდენიმე დღის განმავლობაში, ანშლაგით მიდიოდა. სპექტაკლის წარმატების მიზეზი ქორეოგრაფისა და მხატვრის ურთიერთშეწყობაში უნდა ვეძებოთ.

აზრობრივი გაგრძელება იყო ამავდროულად თეატრში გამართული ილიკე სუნიშვილის სახელობის ქართული ნაციონალური ბალეტის კონცერტი-მუზეუმი, სადაც ყურადღება გამახვილებული იყო ანსამბლის მხატვრულ მხარეზე, ეს იყო გამოფენა უდიდესი ნიჭისა, უზადო ფანტაზიისა და არაჩვეულებრივი გემოვნებისა. კონცერტის დაწყებისას მსაყრეზლის თვალსაწიერში ხვდება მხატვრობა. ორმოცდაათი წელია მაყურებელში აღფრთოვანებას იწვევს სოლიდო ვირსალაძის მაღალი მგრძობელობა, რომელიც

უკავშირდება მოძრაობას; მელოდიას და ფერს, რაც ქმნის აბსოლუტურ მხატვრულ ტილოს.

სოლიდო ვირსალაძის მიერ მოტანილ ფერებს მონახული აქვს თავისი ადგილი. ვერცხლის, ოქროს, ყავისფერი, იასამნისფერი — ყოველი ფერი მეტყველია. მთავარი ის არის, რომ ცეკვასთან ერთად ფერთა გამა გადმოგვცემს ცეკვის შინაარსს, ხელს უწყობს ცეკვის კომპოზიციის გახსნას და ლოგიკურ წყობას, თემატიკის სიღრმეს. აქ ერთმანეთს კვეთს ფერისა და მოძრაობის პლასტიკა, ტემპორიტმი. მაყურებელი თვითმხილველი ხდება არა მარტო ცალკე ცეკვისა, არამედ ფერთა ცეკვისაც. იშვიათია მხატვარი, რომელიც ასე ფაქიზად გრძობდეს, ზუსტად შედავდეს სხეულის შინაგან განწყობილებას, უსადაგებდეს ფერის მელოდიას. ყველა ფერი ცალკეულად მოგაგონებთ კლასიკურ ნაწარმოებს. მის მიერ შექმნილი ესკიზებია: „აჭარული“, „სიმდი“, „მთიულური“, „ჯეირანი“, „აფხაზური“, „ლელო“, „ცეკვა წყაროსთან“, „ყაზბეგური“, „სადაზრბაზო“, „სამაია“.

მხატვრის მიერ მოცემული ფერები არსად არ მეორდება, სულ სხვადასხვა კუთხით არის წარმოჩენილი, რაც ქმნის უდი-

დეს შთაბეჭდილებას. რაში ძვეს მხატვრის ფერთა საიდუმლო — მის დახვეწილ წარმოსახვაში. კონცერტის რეპერტუარში შეტანილი იყო აზერბაიჯანული და სომხური ცეკვა. აზერბაიჯანული ცეკვის საბალეტო კოსტუმში ყურადღებას იქცევს შავი და თეთრი ფერების ორიგინალური გადაწყვეტა. აღსანიშნავია სოლო საბალეტო კოსტუმი — მუქი მოყვითალო ფერი გადადის ასეილის ფერში, რაც მიმზიდველ იერს იძლევა.

„სამაიას“ სამოსელი ვიწრო, სწორხაზოვანი, მთელ სიგრძეზე ჩადგმული, ძვირფასი ქვებით მოჭედული გულსპირი. ნაცრისფერნარევი იისფერი, მონაცრისფრო ცისფერი და ნაცრისფერგარეული სპილენძის ფერია. მუქი ფერი ღიავდება და ქსოვილზე მკვეთრად არის გამოსახული ქსოვილის ასეთი აგებულება მდიდრულ იერს სძენს სამოსელს. გულსპირში ჩაყოლებული აქვს სხვადასხვა ზომის მარგალიტის მივი. მხატვარი კაბის ფერის მსგავსად ზემო ნაწილიდან საღებავით უკეთებს ტონს. ძვირფასი ქვებით მოჭედული, აქა-იქ ჩადგმული სხვადასხვა ფერის ხავერდის პატარა ნაჭრები. ღომი მსახიობ-მოცეკვავეს მოკეცილ ხელზე აქვს გადაკიდებული — ბიზანტიის სამეფოს აუცილებელი კომპონენტი. ასევე ძვირფასი ქვებით გაწყობილი

გვირგვინი ამშვენებთ. მოცეკვავის სხეულს ამშვენებს მეფური სამოსი მედიდური გამოხედვით.

მხატვრის მიერ შერჩეული ფერები არის ცეკვისა და მოცეკვავის სულის მამოძრავებელი ძალა. კოსტუმი ხელს უწყობს მსახიობ-მოცეკვავეს სახის შტრიხების გამომჟღავნებაში, ცეკვის არსის გააზრებაში.

ერთ-ერთ ინტერვიუში ბატონი სოლიდო ამბობს: „ამ ანსამბლთან თანამშრომლობა მართლა ჩემი დიდი სიყვარული და გატაცებაა. ეს, წლების მანძილზე სამშობლოსგან მოშორებით მცხოვრებს, მეტად მასხლოვებს საქართველოსთან, ყოველივე ქართულთან. ყოველთვის დიდი სიამოვნებით ვმუშაობ მათთვის. ეფექტის მიღწევაში თვი-

თონ ქართული ცეკვა მეხმარება. უწინარესად, მთელ ცეკვას ვხედავ, როდესაც კოსტიუმებისათვის ფერებს ვარჩევ, აქ, რა თქმა უნდა, თავი და თავია ჩვენი ყოფისათვის დამახასიათებელი ტრადიციული ეროვნული ფერები. მათი შერჩევას მთავარია, რა ცეკვაა, როგორია მუსიკა. აღარც კი მახსოვს, რამდენი წელიწადია ქალბატონ ნინოს ვიცნობ — იგი ბავშვობიდან ჩემს დასთან მეგობრობდა და დღემდე მაოცებს მისი ეს გადამდები ხალისი, უმრუტი ენე-

ტობით. ძალიან რთულია მსახიობისათვის სცენიდან ჩამოსვლა, მაგრამ ისიც ღირსეულია ქალბატონი ნინოს, ბატონი ილიკოს, ბატონი სოლიკოს სკოლას ქვიარო და ეს გრძობათა ბუნება გადასცე ოცდამეერთე საუკუნის ახალგაზრდობას.

ბატონი სოლიკო ვირსალაძის მხატვრობა, საოპერო თეატრსა თუ ესტრადაზე, არის უმაღლესი მათემატიკა აღქმული ფერებში, რასაც ჩვენი და მთავალი თაობისგან გაფრთხილება სჭირდება.

დავით სოლომონიძე

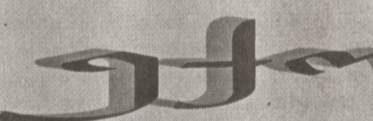

შარშან, „საქართველოს რესპუბლიკაში“ (1998წ. 18-19.X) გამოქვეყნდა პროფესორ იგორ ბოგომოლოვის ფრიად საინტერესო სტატია „პუშკინის ნათესავები საქართველოში“ — დიდი რუსი პოეტის დაბადების 200 წლისთავთან დაკავშირებით. როგორც დასაწყისში აღნიშნავს ავტორი, ამ თემაზე მუშაობის დროს, იგი არაერთხელ დაბრუნებია ერთ დოკუმენტს. კერძოდ კი პოეტის დედის ნადეჟდა ოსიპის ასულ პუშკინას (ქალწულობაში განიბალი) წერილს ქალიშვილის — ოლღასადმი, რომელშიც ასწავლებს თავად დადიანს, ვისთვისაც 1829 წელს საქართველოდან პეტერბურგში წერილი გაუტანებია დედასთან აღუქსანდრე პუშკინს.

რამ დაინტერესა გამოჩენილი მეცნიერი? „... გახსოვს დედამისი, ჩვენი კუზინა, როგორ უყვარდი პატარა რომ იყავი, მაგრამ რაც გათხოვდა და საქართველოში გაემგზავრა, წერილი აღარ მოუწერია.“ სტატიაში ბატონი იგორ ბოგომოლოვი პუშკინის მეორე ნათესავ ქალსაც ასწავლებს გვარად ანიბალს, რომლის საფლავის ქვისთვისაც დუშეთში, ძველ ნაკელე სიარზე მიუკვლევიათ. ყოველივე ამან მეც ძალიან დაინტერესა და გამახსენა ერთი ამბავი, რაც შეიძლება ასევე სა-

ყურადღებო აღმოჩნდეს ჩვენი საზოგადოებრიობისათვის.

მე გამოჩენილი ქართველი მხატვრის, იშვიათი პორტრეტისტის ქეთევან მაღალაშვილის ხშირი სტუმარი ვიყავი. მაგონდება მისი სიცოცხლის ბოლო ხანს, 70-იანი წლების დასაწყისში დასატული პო-

გახლდათ ქეთევან მაღალაშვილის დაყოლიება — მას თავად უყვარდა არჩევანი, თუ ვინ იქნებოდა მისი ფუნჯით უკვდავოფის ღირსი —

ისევ გუშაჰინის სახანოვანო

რტრეტები — კუნძულ ტექსელის გმირი ქალის — დედა კორნელიასი, პოეტ ანა კალანდაძის, ბალეტ-მისტიკური იური გრიგორიძის, ექიმების ჭანა სვანიშვილისა და ეთერ სიჭინავასი (მხატვარ-დეკორატორ ფარნაოზ ლაპიაშვილის მეუღლის). და ორი ახალგაზრდისა, ერთი იყო გია რიგვაჟასი და მეორის შესახებ კი მიაბზო, რომ იგი ყოფილა პუშკინის შთამომავალი დედის მხრიდან — გვარად სვანიძე, სახელი? — ანდრია ჰქვია. თავისი ფეხით მოვიდა, გამეცნო, ისე გამოცა ამ ამბავმა, სიამოვნებით დავხატეო.

ამას მეექვსე გრძობა კარნახობდა სელოვანს.

ანდრია სვანიძემ, სტუდენტმა ფიზიკოსმა თავისი ბიოგრაფიით „მონისკიდა“ მხატვარი, რომელმაც მა-

პურსონალურ გამოფენაზე იყო მოსვლილი.

დავინტერესდი, თუ სად ინახება ამჟამად. დღეს ეს პორტრეტი საქართველოს ხელოვნების მუზეუმის საკუთრებაშია.

მამის უბის წიგნაკში ჩამიწერია ორი ტელეფონის ნომერი ერთი ანდროსი, მეორე გრიგოლ ხარიტონის ძე სვანიძისა, — არ მახსოვს კი გრიგოლი ძმა იყო, თუ მამა ანდრია — ...99-63-56 — ეს გრიგოლ სვანიძის ბნის ტელეფონია — დაგრეკო თუ არა? — მას აქეთ სომ დიდი დრო გვიდა...

...რიდით, მოკრძალებით და ვერკე და არ გამიმართლა, იქნებ ამ სტატის დაბეჭდვის შემდგომ მაინც გამოგვემაუროს ვინმე.

ბატონი იგორ ბოგომოლოვი თვლის, რომ ალექსანდრე ლევაინის ძე დადიანი (1801-1865), პრეობრაჟენკის პოლკის შტაბს — კაპიტანი და შემდგომ კავკასიის მთავარმართებლის ი.ფ. პასკევიჩის ადოუტანტი, ერევნის კარაბაგერთა პოლკის მეთაური, საქართველოში მცხოვრები ერთადერთი ნათესავი როდი იქნებოდაო და ამის ერთ-ერთ მაგალითად მოჰყავს სწორედ დუშეთში შემორჩენილი საფლავის ქვის წარწერა: „აქ განისვენებს მე-8 კლასის ჩინოვნიკის მეუღლის ნატალია ანიბალის ცხედარი, რომელიც წითელი ქარისგან გარდაიცვალა დაბადებიდან 32 წლისა“ წარწერა დათარიღებულია 1836 წლის დეკემბრის თვით.

...იქნებ ანდრია სვანიძის წინაპრები რომელიმე ამ საგვარეულო შტოს ეკუთვნოდნენ?! ქეთევან მაღალაშვილისეულ პორტრეტში პუშკინთან მსგავსებასაც დაიჭერს უთუოდ დაკვირვებელი თვალი...

ნანა ლომიძემ, პოეტი, საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი, ღირსების ორდენის კავალერი, გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ 1999 წ. 2 ივლისი.

РАДЖ КАПУР В ТБИЛИСИ

В те далекие 50 годы на экраны страны вышел индийский фильм "Бродяга", в главной роли Радж Капур. В Тбилиси фильм был воспринят с большим восторгом, Радж Капура полюбили все, он стал для нас иколом, тем более, что название песни: "Авара я..." на грузинском и индийском языках имеют одно и то же звучание и значение. Популярность артиста была так велика, что ГОКС — Грузинское общество по культурным связям с границей (сейчас там посольство США) пригласило Радж Капура и других индийских артистов посетить Грузию. Встреча была помпезной. Тбилиси умеет встречать триумфаторов. Когда Радж Капур и Рита ехали по городу в открытом автомобиле, их встречали улыбками и цветами, а также песней "Авара — Я". Я расскажу о двух случаях, связанных с пребыванием Радж Капура в Тбилиси. Первым делом они попросили их отвезти в Гори, чтобы посетить дом музей И.В. Сталина. Одна теннисистка работала в ГОКСе и мне удалось попасть в состав сопровождающих. Надо сказать, что побывать лишней раз в Гори, в доме-музее, тем более, что моя бабушка Нина Георгиевна Тиникашвили была учительницей у Сталина в горьской духовной семинарии. Когда гости из Индии

стали подниматься по ступеням, Радж Капур остановился. Остановились и остальные. И вдруг вся индийская делегация сняла обувь и босиком вошли в дом-музей И.В. Сталина. Все были поражены, и в смутении. После осмотра дома они побывали в разных местах Гори, а затем вернулись в Тбилиси. Ведь на другой день у них была назначена встреча со зрителями, которые снетерпением ее ждали.

Встреча со зрителями была назначена в кинотеатре "Ударник" на Плехановской, тот самый, который, был гордостью Тбилиси, но вот в 30-х годах подлая рука подожгла его в ночь под воскресенье и все художественные росписи итальянских мастеров, фрески на стенах и потолок сгорели. Люди стояли в это утро и плакали... Попасть на эту встречу было почти невозможно.

И мы несколько ребят с Плехановской стали думать, как нам попасть? И вот что я придумал... Через час 12 ребят в возрасте 12-14 лет умытые, причесанные, в белых рубашках, галстук бабочкой (у нас дома их было много) с букетом роз были готовы. "Разведчик" посланный нами вернувшись сказал, что подступы к кинотеатру перекрыли 5 рядов милиционеров. В 19.30 двенадцать ребят, и мы трое взрослых ребят вывернули с Кирочной (Марджанишвили) на Плехановскую затылок в затылок и по центру улицы пошли навстречу стражам порядка. Все 5 рядов расступились и мы беспрепятственно подошли к кинотеатру. А в это время приехали Радж Капур и другие киноартисты. "Команда" по нашим знакам бросилась вручать цветы артистам, а я вручил свой букет Рите. Капур через переводчицу благодарил всех, пожмая наши руки с улыбкой. Он сказал: это так трогательно, так прекрасно... Мы вошли все вместе в кинотеатр не имея пригласительных билетов и растворились в этой толпе и сутолоке. Но зато вечером, гуляя по Плехановской, мы были в центре внимания среди наших многочисленных друзей, знакомых. На то мы и Плехановские!...

У НАС ТОЖЕ ЕСТЬ "БРОДЯГА"

Другой случай имел самое непосредственное отношение к Радж Капуру, когда гуляя по проспекту Руставели, зашел в павильон, чтобы выпить стакан — другой знаменитых вод Лагидзе. Там-то в небольшой толчее знаменитый карманник под кличкой "Чердак" ловко вытащил у него из бокового кармана жилета карманные часы. Радж очень сожалел об этом. Это были часы его деда. К вечеру чуть ли не полгорода знали об этом, возмущались, ругая и угрожая тому, кто это сделал. Но вечером, когда зажглись огни большого города произошло следующее. Надо сказать, что каждый вечер перед балконом гостиницы, где жили индийские гости собиралась большая толпа, скандирующие: Радж Капур, Радж Капур, Радж Капур... Он выходил на балкон, приветствовал всех посылая воздушные поцелуи. Так было и на этот раз. Вдруг сквозь толпу пробрался шикарно одетый молодой человек. Мы всегдатаи Плехановской и Руставели узнали его, он бросил вверх веревку с грузом. Радж ловко поймал его и по знаку молодого человека стал тянуть ее вверх, а на конце была большая коробка, чуть больше коробки из под обуви, перевязанная цветными шелковыми ленточками.

Радж Капур открыл коробку и вынул свернутый рудонем лист бумаги, а из небольшой коробки, лежащей там вытащил... свои часы с цепочкой. Когда развернули плакат, который мы все увидели, то там крупно было выведено несколько слов: "У нас тоже есть "Бродяга" (чердак). Когда Раджу перевели написанное на плакате, он, держа над головой свои семейные часы с цепочкой стал вдруг танцевать, а потом запел "Авара — я м-м-м..." Он радовался как ребенок, а его голос подхваченный стоящей толпой разносился по вечернему, залитому электричеством проспекту Руставели. Остановились машины и сидящие в машине тоже пели: "Авара — я м-м-м..." и никто не сетовал на пробку, ибо пел сам Радж Капур!

ОЛЕГ ТИНИКАШВИЛИ

Памятник Михаилу Воронцову.

Писать о Плехановской (бывшей Михайловской) особенно приятно. Ведь Плехановская в Тбилиси, это также ассоциируется, как Эйфелева башня в Париже, как большой Бен (часы) в Лондоне. Интересно то, что по одной дневной переписи населения 1897 года в Тифлисе было 160 тысяч жителей. А сейчас только на одной Плехановской живет свыше 50 тысяч! Итак, давайте спустимся с Головинского проспекта вниз, мимо гостиницы "Лондон" через Михайловский мост на левый берег Куры к памятнику Воронцову. Отсюда и начнем наше путешествие по Михайловскому проспекту (Плехановская). Проезжаем мимо знаменитой Михайловской больницы, которая и сейчас действует. В 1819 году здесь поселились Виртембергские немцы и до 1862 года она была немецкой колонией и

ЭТО БЫЛО НЕДАВНО, ЭТО БЫЛО ДАВНО...

называлась тоже "Тифлис", но в 1862 году по просьбе колонистов, она вошла в состав города и стала пользоваться всеми городскими правами. Забегая вперед, скажу, что недалеко от Кирхи, (бывшая Лютеранская церковь (естественно, на Михайловской) жил врач высочайшей квалификации по фамилии герр Майер. Он следил за мной с пеленок, так как я был искусственно вскормлен. А молоко моя дорогая мама покупала у немцев, которые имели небольшую ферму на месте теперешнего кинотеатра (Комсомолец) "Дарбази". Молоко было отменное и я бутуз, родившийся весом 14 фунтов (5 кг 600 гр) пил его с удовольствием. Фамилия этих удивительных людей была Зикарт. А дальше была кондитерская Гейне, где каждый час выпекались свежие пирожные. Я много поездил, но таких вкусных пирожных нигде не ел, так-же как и потом лимонад "настоящий Лагидзе".

На Михайловской, недалеко от Кирхи, (бывшая Лютеранская церковь) был очень престижный в мое время немецкий детский сад, куда я ходил три года, а затем... меня отдали в русскую 41 школу на Камо. Многие, очень многие в том числе и сын Л. Берия Сергунчик учился в 100-ой немецкой школе. Туда устроиться было очень трудно. Но мода есть мода, вообще тбилисцы, особенно "плехановцы" были большими фантазерами. Дисциплина в школе была идеальная. Я жил напротив этой школы и могу это засвидетельствовать под присягой. Нес-

колько слов о гостинице Ветцель под названием "Европа". Она была построена давно и действовала в советские времена. Это единственное здание так впечатляет, что пройти мимо просто нельзя. В Тбилиси больше нет такого второго здания. Две скульптуры поддерживают это здание на своих плечах, вот только жаль, что министерство юстиции, переселившись отсюда на Руставели, прихватили с собой стату из бронзы и установили там при входе. Статуя там ни к селу, ни к городу и мы считаем, что ее надо вернуть на место, как часть исторического памятника. Забегая вперед, хочу сказать, что в послевоенные годы на Плехановской с весны до глубокой осени функционировали 11 зимних и летних кинотеатров, концерты были в двух садах - Сад дома офицеров и знаменитый Гофилект, театр юного зрителя и театр сангигиены, музко-

таким количеством увеселительных заведений на одной, похожей на Плехановскую улице. Нет такой улицы и такого города на карте СССР. Ибо "Плехановская" неповторима.

Знаменитый кинотеатр "Аполло" тоже построен с помощью немцев, которые платили за ей постройку. Если я не ошибаюсь, там фигурировала фамилия Гегеле. Ну, а Кирха, - это сооружение искусства в Готическом стиле с высочайшими потолками и цветными стеклами и белой цинковой черепицей из редкого по тем временам кирпича, а дубовые скамейки для прихожан из темного мореного дуба были очень тяжелыми. Французский путешественник писал: Михайловский проспект — одна из красивейших улиц Тифлиса, особенно в последнее время, когда на ней выстроены трех и четырех-этажные, красивой архитектуры дома. Они и сейчас живы со старинными летними головками женщин и мужчин, барельефами и т. д. На Михайловской было много зелени, а линии тротуаров были засажены деревьями. Около сада Муштаид растут громадные великолепные тополя.

Недалеко от Муштаида расположено несколько увеселительных садов, где летом по вечерам играли хоры военной музыки.

На Михайловской (Плехановской) находятся летние помещения всех местных клубов. Вообще летом эта улица всегда оживлена и на ней по вечерам собирались чуть ли не весь город. Так было и в 30-40-50-60-е

медия, теннисные корты и велотрек — такие домашние, что из соседних домов можно было видеть и теннисистов и велосипедистов. А сад "Арто" в основном был для детей и он закрылся, когда включалось электричество.

Назовите мне хоть один город с

Грузинка в национальном костюме. 1820 г.

годы нашего XX века. Все это было, а что мы видим сейчас?

Парк Горького в запустении, сад дома офицеров превратили неизвестно во что, летний кинотеатр "Комсомолец" ныне "Дарбази" застроили зданиями, красавец Гофилект стал застройкой коммерческими заведениями, летний кинотеатр "Ударник" просто перепахали, кинотеатр "Аполло" влетел жалкое существование, а тот знаменитый трехметровый гриб исчез и сейчас там совсем маленький.

И, заканчивая эти воспоминания, хочется крикнуть во весь голос словами Вл. Висоцкого: "Эх, ребята, все не так, все не так, как надо..."

ОЛЕГ ТИНИКАШВИЛИ

ქართული ნეალებურის პიონერი

არიან ადამიანები, რომელთა მოკრძალებული შრომით, დიდი, ეროვნული საქმეები კეთდება. ასეთი ადამიანების კატეგორიას მიეკუთვნება, საქართველოს წყლის სახეობების ფედერაციის პრეზიდენტი, „მეფეთუნელი“ ვლადიმერ გოიაშვილი, სპორტის ოსტატი, შესანიშნავი მეკარე, სპორტის დამსახურებული მუშაკი, პატრიოტი და თავის საქმეზე უსაზღვროდ შეყვარებული კაცი. გოიაშვილი ის ავადსენიებული 1991-95 წლების მოვლენები, როდესაც იძარცვებოდა და იყიდებოდა საწარმოები, ფაბრიკები, ქარხნები, სპორტული ნაგებობები, ჩაკვდა ქვეყანაში სპორტული ცხოვრება. ასეთ პირობებში, ერთი დღითაც არ შეუწყვეტია მუშაობა „ლაგუნა-ვერეს“ საწყლოსნო კომპლექსს, ვლადიმერ გოიაშვილისა და მისი კოლეგების თავდადებით.

ვლადიმერ გოიაშვილის უტყუარმა ხასიათმა, ვაჟკაცობამ, სიმტკიცემ, მკაცრმა დისციპლინამ შეატყუა და გამოაწოთო მთელი კოლეგები, რითაც შეინარჩუნეს საქართველოში ერთ-ერთი უნიკალური, საჩვენებელი სპორტული ნაგებობა.

ბატონი ვლადიმერი (გოვა) დაიბადა და გაიზარდა თბილისში, სვანეთის უბანში „მეფეთუნის“ ერთ-ერთ ულამაზეს ქუჩაზე, რომელსაც ართვინის ქუჩა ეწოდება — დღესაც. საამაყოა, როდესაც კაცზე იტყვიან — ქუჩაში გაიზარდაო, მეც და ჩემი პლუდის ბიჭები ვამაყობთ, რომ ქუჩაში გაიზარდეთ და ქუჩის „აკადემია“ გამოვლილები ვართ. „ქუჩაში“ გაიზარდა ვოვაც.

ერთხელ, ქალაქ თბილისის კონტროლის პალატის თავმჯდომარემ, შესანიშნავმა ვაჟკაცმა, აწ გარდაცვლილმა ჯემალ ჭკუასულმა მითხრა: — „ჯემალ, მე, შენ, ქუჩიდან გიცნობ და ვიცი არ მილატებო“.

— „როგორც კი განაფხულდებოდა და ოდნავ დათბებოდა, — იგონებს ბატონი ვლადიმერი, — უბნის ბიჭები ფეხით ჩავდიოდით პლუტანოვზე, მტკვრის მარცხენა სანაპიროსთან და ბორანიტ გადავდიოდით მტკვარგაღმა ნაპირზე, მდინარე ვერესა და მტკვრის შესართავთან, სადაც პატარ-პატარა

კუნძულები იყო ტირიფის სეზონით დაფარული, ეს იყო ჩვენი „პლაჟები“, ვცურავდით, მზზე „ვისუხებოდით“, საქმეებს „ვარჩევდით“, ვჩხუბობდით, „ყომარსაც“ ვაგორებდით. მოკლედ, კარგ დროს ვატარებდით.

ჩხუბის „კარგად შესწავლის“ მიზნით კრივზე დავიწყე სიარული, რომელიც იქვე, ღია საცურაო აუზის გვერდით იყო აგებული. ჩემთან ერთად ვარჯიშობდნენ გივი მუხაძე, შემდგომში ცნობილი მოკრივე, ქორეოგრაფი, მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი, გივი ქართველიშვილი, ედუარდ სტეპანოვი და სხვები. ვარჯიშის შემდეგ, საცურაო აუზის ღობეზე გადავდებოდით და ვცურავდით. მაგრამ, ეს „ნეტარება“ ძალზე ხანმოკლე იყო, აუზის თანამშრომლებს „ზაირიები“, ე.ი. შემოპარულები ყურებით ამოგყავდით, იქვე ედგათ მზუთით საცე ვედროები და დიდი ფუნჯით, თავზე „პატივისცემის“ ნიშნად ჯვრებს გვასატავდნენ, შემდეგ, „ლამაზი“ ჭიტლაყით სასლებში გვისტუმრებდნენ. ამის გამო, იძულებული ვიყავით თავი გადაგვეპარსა, თავტივლები მაინც ვიპარებოდით აუზში საცურაოდ. რა თქმა უნდა, სასლში, თავზე მამუთწამულები ვბრუნდებოდით, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ, როგორც „ძველ“ ნაცნობებს „ჭიტლაყით“ აღარ გვასაჩუქრებდნენ და თავზე ჯვრის „ზომებიც“ მცირდებოდა.

კრივის დარბაზი მეორე სართულზე იყო და მისი ფანჯრებიდან კარგად ჩანდნენ ჩაყუნთული, მზით გარუჯული მოცურავეები, წყალში მსტომელები. კრივში, მეორე სპორტული თანრიგი მქონდა, ქალაქის ჩემპიონიც ვიყავი. კრივში ცხვირ-პირის მტკრევას, მზის ქვეშ მოლივლივე წყალში ცურვა ვამჯობინე და... ღობეზე გადაძრომის ნაცვლად, აუზში შე-

ვლადიმერ გოიაშვილი

სასვლელ კარებზე თამამად დავაკაუნე.

ასე მოხვდი ცურვის სექციამი ჩემს „ნაცნობ მალიართან“, ბატონ გოგი დათაძესთან, რომელმაც ძველი ძმაკაცის მიმილო და დავიწყე ინტენსიური წვრთნა. აქაც კარგი შედეგები მქონდა. ჩემთან ერთად ვარჯიშობდნენ მერაბ მგელაძე, პროფესორი სერგო კეკელია, ცნობილი მთასვლელი თემო კუხიანიძე, გეიდარ ფალავანდიშვილი, ზვიად გამსახურდია და სხვები. მოუხვენარი, დაუდევარი ხასიათის გამო, აღარ მომწონდა მონოტონური, კედლიდან-კედლამდე ცურვა და იქვე, გადავდიე წყალში ურთულე, ბატონ ლუკა იოკამილისთან. ჩემმა მწვრთნელმა გოგი დათაძემ ეს რომ ნაყოფი იყვინა: — „მოლატე... მოლატე... და „ხუთსართულიანი“ გინებით „შემამყო“.

წყალბურთში მიღწევები მალე მოვიდა, ქალაქში ყველამ გაგვიცნო. 1951 წელს, 16 წლის ბიჭები, რვა ქალაქის ტურნირზე კივში გავემგზავრეთ მატარებლით. ჩვენ, პირველი ვაგონით ვმგზავრობდით ორთქლმავლის უკან გამომბოლები. კივში ჩასულები, მასპინძლებს არაბები ვვლონეთ, ისე ვიყავით პირსახეტანსაცმლიანად გაშავებულები. ორი დღე გვტყავდნენ და გვეცხვებდნენ მასპინძლები და ძლივს მოგვიყვანეს ჩვენს ფერზე. მეშვიდე ადგილი დავიყავით ამ ტურნირზე, გამოუცდელივით, მატარებლით მგზავრობამ იმოქმედა ჩვენს სპორტულ შედეგებზე.

თბილისში ჩამოსვლები ახალი ენერგიით შევუდექით წვრთნას. დახარჯულ ენერგიას აღდგენა სჭირდებოდა, რასაც კარგი კვება უნდოდა. უჭირდათ მწვრთნელებს და გვიჭირდა ჩვენც. მთელი დღე აუზზე ვიყავით და ვებმარებოდით მწვრთნელებს. სასლიდან, გახეთში გახვეული საჭმელი მოგვქონდა და მწვრთნელებთან ერთად კუჭს ვინაყრებდით.

მთელი ბავშვობა „არტოს“ ბაღში ვატარებ. აქ, 15 მეტრიან საცურაო აუზში ქალაქის ჩემპიონობა მოვიპოვე — ცურვაში, ვაჯობე ერთ დიდებულ ბიჭს. აუზიდან, გამარჯვებულსა და გახარებულს, იმ ბიჭის ხუთი ძმაკაცი დამხვდა და ლაშათიანად „მეუქეს“. მეორე დღეს, ჩემი „შანტრაბით“ „აბაროტი“ ავუღეთ. მერე დავმეგობრდით და დღესაც გრძელდება ჩვენი მეგობრობა. „არტოს“ ბაღში მწვრთნელებად მუშაობდნენ ცნობილი მოცურავეები: ხანევ შაიდულოვი და თქვია ნეგეფტიდი.

ბატონი ვლადიმერი გულისტკივილს ვერ მალავს, როდესაც იხსენებს, ოდესღაც, მთელ საქართველოში ერთადერთ ზამთრის დასურულ საცურაო აუზს, რომელიც

დღეს ფუნქციონირებს და ქუჩა ქუჩა ქმედოდა. ამის გამო, წყალში მსტომელებს, საშუალება არა აქვთ მთელი წელი ინტენსიური წვრთნისათვის, საცურაო აუზის უქონლობის გამო ძალიან უჭირთ ამ სახეობაზე ფანატურად შეყვარებულ მამა-შვილსა და ირაკლი ბართაიებს, რომლის მოწაფეები მაინც არჩენებენ მაღალ შედეგებს საერთაშორისო შეჯიბრებებში. როცა მათი უცხოელი კოლეგები გაიგებენ, რომ ბართაიები, თავის შეგირდებს, წყალში ხტომამში, სპორტულ დარბაზში, პარკეტის იატაკზე წვრთნიან, ყურებს არ უჯერებენ. ზაფხულობით, ბატონი ვლადიმერი, „ლაგუნა-ვერეს“ აუზში უთმობს ფანატურის მამა-შვილის ბართაიების შეგირდებს საათებს და ძალიან ეხმარება მათ ამ სახეობის განვითარებაში.

ქართული წყალბურთის ვეტერანი ვლადიმერ გოიაშვილი აღიზარდა ისეთი კორიფების გვერდით, როგორც არიან: მსოფლიო წყალბურთის ვარსკვლავი, „მეფეთუნელი“ პეტრე (კაკი) მშვენიერაძე, ნოდარ გვახარია, როსტომ და ზორიკა ჩაჩავები, უორა ხარეზოვი, მათი წინამორბედები: კარლო იოვანი, ლიოვა კრილოვი, ხანეფი შაიდულოვი და სხვები. ვოვასთან ერთად თამაშობდნენ, წყალბურთელები: კოტე ავანესიანი-ჭიჭინაძე, რეზო გუგუშვილი, გიორგი დარახველიძე („მეფეთუნელი“), „პესკილები“: ვლადიმერ ბართაივი და კოტე პოტაპოვი, ბორის მეგელი, ვალენტინ ჩერნიშოვი, ირაკლი ჩხვიცაძე, ოთარის („დულულა“) მიმინიშვილი და სხვები.

უყვარს თავისი დედაქალაქი, ქვეყანა, უბანი, სადაც გაიზარდა, „არტოს“ ბაღი ვლადიმერ გოიაშვილს, ქართული სპორტის დიდებულ მოღვაწეს და მოამაგეს. ჯან-ღონით აღსავსე ვაჟკაცი დღესაც წარმატებით უძღვება საწყლოსნო სახეობის განვითარებას — საქართველოში. გვიმრავლოს უფალმა ასეთი პატრიოტები ჩვენს ქვეყანაში.

სპორტის ოსტატი
ჯემალ კვანტალიანი

სტარტს აიღებს ახალი მპროპული საფეხბურთო საზონი

სანამ წამყვანი ქვეყნების ჩემპიონატებში მოსამზადებელი პერიოდი მიმდინარეობს, გულშემატკივრები თავს კონფედერაციის თასითა და შედარებით კლასით დაბალი საფეხბურთო ქვეყნების ჩემპიონატების თვალყურის დევნებით ირთობენ. მაგრამ მოუხდავად ამ ასპარეზობებისა, სპეციალისტების ძირითადი ყურადღება მაინც „ძლიერთა ამა ქვეყნისათა“ მხარესა მიმართული. ამჟამად ევროპაში გასურებული სატრანსფერო ციებ-ცხელებაა. დღეს გათავაზობთ ძველი კონტინენტის წამყვანი კლუბების ძირითად ცვლილებებს.

- მილანი: მოვიდნენ — შეფერნო, სერჯინო, ორლანდინი, გატუსო, დე აშენტისი.
- წავიდნენ — იბრაჰიმ ბა, მაინი, კრუსი, სავიჩევიჩი, დიდა, მორფეო, იანუცი...
- ლაციო: მოვიდნენ — კე ნეტ ანდერსონი, სიმონე ინძაგი, სენსინი, სიმეონე, ვერონი.
- წავიდნენ — ვიერი, მორონე, ბარონი...

- იუვენტუსი: მოვიდნენ — კოვაჩევიჩი, ოლისე, ვან დერ საარი, სალაიეტა, ბაიანი, ძამბროტა.
- წავიდნენ — დეშამი, დი ლივიო, პერუჯი...
- ინტერი: მოვიდნენ — ბლანი, ზუმანა კამარა, დომბრო, ფრენი, პანუჩი, იუგოვიჩი, რეკობა, პერუჯი, კრისტიანო ქსენტი, ვიერი.
- წავიდნენ — პალიუკა, ვინტერი, ვენტოლა, რი-მეონე...
- პარმა: მოვიდნენ — ამორიზო, დი ვაიო, მაინი, ტორინი, სტარადა, ვალეტი, მიკელე სერენა, აპია.
- წავიდნენ — კიქსა, ბალბო, პედროსი, რენსინი, ვერონი, ფი-ორე, ორლანდინი, ასპრილია, ადა-ილტონი...
- ფიორენტინა: მოვიდნენ — ბალბო, კიქსა, ბრესანი, დი ლივიო, მიატოვიჩი, მორიფეო.
- წავიდნენ — ედმუნდო, მიჯიკა, ესპოზიტო, როზიატი, ფლაკი...
- რომა: მოვიდნენ — გურენკო, მონტელა, რინალი, სამბუელი, ანტონიოლი.
- წავიდნენ — ვიმი, პაოლო სერჯიო, კიმენტი...
- ბაიერი: მოვიდნენ — პაოლო სერჯიო, ფირინგერი, პატრიკ ანდერსონი, სანტა კრუსი.
- წავიდნენ — ალი დეპეი, ჰელმერი...

- დორტმუნდი: მოვიდნენ — იკეპა, ბობიჩი, ვიორსი.
- წავიდნენ — ჰესლერი, სალუ...
- მანჩესტერ იუნაიტედი: მოვიდნენ — ბოსნიჩი, სორდი.
- წავიდა — შმიხელი
- არსენალი: მოვიდნენ — ლუქინი, მალცი, სილვინიო.
- წავიდნენ — გრონდინი, დიავარა.
- ნიუკასლი: მოვიდნენ — დუმა, გომა, მარსელინო ელენა.
- წავიდნენ — ალბერი, ტერიე ...
- ჩელსი: მოვიდნენ — დეშამი, მელნიოტი, სატონი.
- წავიდა — ხარინი, ვიალი (მოთამაშე).
- ბარსელონა: მოვიდნენ — დანი, ლიტმანენი, საბროსა, დეუ.
- წავიდნენ — ვოვანი, ანდერსონი, ჩირიჩი, რობერი, ოსკარი, ოკუნოვო, პელეგრინო.
- რეალი: მოვიდნენ — ბალიჩი, ივან ელგერა, მაკანამანი, მიჩელ სალგადო, ხულიო ცქსარი.
- წავიდნენ — მიატოვიჩი, პანუჩი, კონტრერასი, ხაიმი, ფერნანდო სანსი ...

ვიალი კლარ ითავაზებს

ლევან სალუშვაძე — უფროსი.

